

Onderzoeksnotities

2001/3

**Ontwikkeling
van de jeugd-
criminaliteit:
periode
1980-1999**

**M. Kruissink
A.A.M. Essers**

**Wetenschappelijk
Onderzoek- en
Documentatiecentrum**

Voorwoord

Sinds het eind van de jaren tachtig publiceert het WODC onderzoeksrapporten over de 'Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit'. Een constante in deze rapporten is de analyse aan de hand van twee bronnen: self-reportcijfers en de CBS-politiestatistiek. In het verleden bevatten sommige edities daarnaast een analyse van ontwikkelingen in de strafrechtspleging en de justitiële jeugdbescherming. Om uiteenlopende redenen zijn die gegevens in de loop van de jaren soms wel en soms niet in de rapportage opgenomen.

Het voorliggende rapport is beperkt tot de basis: self-reportcijfers en CBS-politiestatistiek. In vergelijking met de vorige rapportage is een nieuw self-reportonderzoek aan de reeks toegevoegd en is de bespreking van de politiecijfers uitgebreid met de jaren 1997, 1998 en 1999.

Dank gaat uit naar de voorzitter en leden van de begeleidingscommissie (zie bijlage 1) voor hun commentaar op de tekst.

Inhoud

Samenvatting en discussie 1

1 Inleiding en methode 6

- 1.1 Achtergrond en onderzoeksvragen 6
- 1.2 Methode van onderzoek: bronnen 6
- 1.3 Methode van onderzoek: dataverzameling 9

2 Ontwikkeling op grond van politiecijfers 11

- 2.1 Aantal gehoorde minderjarige verdachten 11
- 2.2 Aard van de jeugdcriminaliteit 13
- 2.3 Vermogens- en geweldsmisdrijven nader bekeken 15
 - 2.3.1 Vermogensmisdrijven 15
 - 2.3.2 Geweldsmisdrijven 17
- 2.4 Samenvatting en conclusies 18

3 Ontwikkeling op grond van self-report onderzoek 21

- 3.1 Self-report delinquentie 'ooit' en in 'het afgelopen jaar' 21
- 3.2 Self-report delinquentie in relatie tot enkele sociaal-demografische gegevens 25
- 3.3 Self-report delinquentie in relatie tot problematisch gedrag 28
- 3.4 Vergelijking met ander self-report onderzoek 30
- 3.5 Samenvatting en conclusies 30

Summary 33

Literatuur 35

Bijlagen 39

- 1 Begeleidingscommissie 39
- 2 Tabellen 41

Samenvatting en discussie

Dit is inmiddels de zevende publikatie van het WODC over de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in ons land. Twee onderzoeksvragen komen in dit rapport aan bod:

- 1 Wat is de omvang van de jeugdcriminaliteit in de periode sinds 1980, zowel in totaal als uitgesplitst naar onderscheiden delicten en delictgroepen?
- 2 Wat is de omvang van de jeugdcriminaliteit in de periode sinds 1980, zowel in totaal als uitgesplitst naar onderscheiden delicten en delictgroepen, in relatie tot enkele demografische en sociaal-economische kenmerken?

Methode

Op grond van politiecijfers en self-reportonderzoek onder een aselekt getrokken steekproef van ruim 1000 strafrechtelijk minderjarigen is een analyse gemaakt van de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit sinds 1980. Zowel de politiecijfers als de resultaten van self-report-onderzoek kennen hun eigen tekortkomingen. Beide bronnen zijn een indicator voor de jeugdcriminaliteit, maar beide zijn in zekere zin onvolkomen. Door deze twee indicatoren naast elkaar te gebruiken, bezien over een reeks van jaren, wordt gepoogd een zo adequaat mogelijk beeld van de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit te geven.

Omvang van de jeugdcriminaliteit

Over de absolute omvang van de geregistreerde criminaliteit in zijn totaliteit kan geconcludeerd worden dat de jeugdcriminaliteit in de laatste paar jaren hoger is dan in de voorafgaande jaren, althans wanneer het piekjaar 1996 buiten beschouwing wordt gelaten. Na een daling aan het einde van de jaren tachtig zet een licht stijgende ontwikkelingslijn zich voort. In 1999 werden 47.960 jongeren door de politie gehoord op verdenking van het plegen van een misdrijf; in 1990 lag dat aantal op 38.321, in 1980 op 42.236. Rekening houdend met het afnemend aantal jongeren in de samenleving door de cijfers per 100.000 minderjarigen te bekijken, vertonen de cijfers over de afgelopen paar jaar een neiging tot stabilisatie, zij het op een wat hoger niveau dan een aantal jaren eerder. Of die stabilisatie zal doorzetten, moet de toekomst uitwijzen.

De self-reportcijfers wijzen er in elk geval wel op dat de jeugdcriminaliteit zich stabiliseert. Volgens die bron pleegt jaarlijks ongeveer 37% van de jongeren in ons land een strafbaar feit¹. Dat percentage schommelt al meer dan tien jaar rond dezelfde waarde.

Een piek in 1996?

Zowel de politiecijfers als de self-reportcijfers over het jaar 1996 vertonen een piek. De vorige rapportage in deze reeks bestreek de cijfers tot en met het jaar 1996. Op dat moment pasten de cijfers in een stijgende trend waarvan dat laatste jaar het hoogtepunt vormde. Nu inmiddels de

¹ Dit percentage is geen absoluut gegeven maar is gebaseerd op de somscore van een aantal self-report items die in alle edities op dezelfde wijze aan de respondenten zijn gesteld. De hoogte van het percentage is uiteraard mede afhankelijk van het aantal voorgelegde items.

cijfers over 1997, 1998 en 1999 bekend zijn, is duidelijk dat de stijgende trend zich vooralsnog niet heeft doorgezet. Het jaar 1996 blijkt een uitschieter te zijn.

Hoe valt deze uitschieter te verklaren? Het is mogelijk dat de cijfers een tijdelijke criminaliteitsstijging in de werkelijkheid weerspiegelen. Maar er kan ook iets anders aan de hand zijn. Ten aanzien van de politiecijfers is het mogelijk dat de extreme scores van het jaar 1996 grotendeels veroorzaakt zijn door de nieuwe 'Richtlijnen voor het politiesepot' die begin 1996 door het College van Procureurs-Generaal zijn uitgevaardigd. In de nieuwe richtlijnen wordt aangegeven dat de politie jongeren alleen bij heel geringe feiten (bagatelzaken) moet waarschuwen (politiesepot) en voor het overige direct tot Haltverwijzing moet overgaan. Bovendien mag maar een keer met een waarschuwing worden volstaan. Bij de tweede keer moet zonder meer naar Halt verwezen worden. Dit levert meer Halt-verwijzingen op en die zijn — voor zover het om misdrijven gaat — terug te vinden in de CBS-politiestatistiek. Het is mogelijk dat het effect van deze richtlijnen juist vanaf het moment dat zij van kracht werden, in de cijfers is terug te vinden, dus in het jaar 1996. De daling van 1997 ten opzichte van 1996 zou toegeschreven kunnen worden aan het feit dat de PG-richtlijnen mogelijk na enige tijd door de handhavers minder strict toegepast worden. Opmerkelijk is in elk geval dat ook het aantal Halt-afdoeningen in 1996 een uitschieter laat zien.

Veel moeilijker ligt het bij de self-reportcijfers. Hier is eigenlijk geen goede alternatieve verklaring te vinden voor de afwijkende scores van het jaar 1996. Wellicht is in dit jaar inderdaad sprake van een stijging in de werkelijkheid.

Een stijging of niet?

Wordt het piekjaar 1996 buiten beschouwing gelaten, dan is de stijgende trend — c.q. een stabilisering op wat hoger niveau — nog steeds in de cijfers terug te vinden. Het is mogelijk dat er sprake is van een toename van criminaliteit in de werkelijkheid. In de vorige rapportage over deze cijfers werd de stijgende lijn evenwel toegeschreven, althans voor een gedeelte, aan de toegenomen aandacht van politie, justitie en andere instanties voor (de aanpak van) de jeugdcriminaliteit. Het is aannemelijk dat deze verklaring nog steeds van kracht is. Ook het voorgaande verhaal, over de PG-richtlijnen en het toegenomen aantal Halt-verwijzingen, past in deze verklaring.

Aard van de criminaliteit

Volgens de self-reportcijfers is zwartrijden in het openbaar vervoer het meest gepleegde delict. Dat is in 1998 door 16% van de jongeren weleens gedaan. Al jaren wordt een percentage in deze orde van grootte gemeten. Relatief veel voorkomende delicten zijn verder nog graffiti (in 1998 door 11% gepleegd), vernieling (door 10,6% gepleegd) en iemand lastig vallen (9,9%). Graffiti en vernieling schommelen beiden al jaren rond de 10 à 11% (waarbij overigens vernieling weer de inmiddels bekende piek van 1996 vertoont). Het feit 'iemand lastig vallen' laat in 1998 een daling zien en komt uit op het laagste niveau dat ooit is gemeten, het niveau van 1988.

Afgaande op de politiestatistiek is de vermogenscriminaliteit nog steeds de grootste categorie delicten onder minderjarigen maar deze categorie lijkt zich te stabiliseren. Vernieling is een veel minder voorkomende categorie, maar deze vertoont wel een stijging. Gewelddelicten vormt eveneens een veel minder vaak voorkomende categorie, maar deze laat in de afgelopen jaren een extreme stijging zien.

In het navolgende krijgen de vermogensfeiten en de geweldsfeiten wat extra aandacht. De eerste categorie omdat dit nog steeds de bulk van de jeugdcriminaliteit betreft, de geweldsdelicten vanwege de maatschappelijke onrust die deze feiten teweeg brengen.

Ontwikkeling van de vermogenscriminaliteit

In het afgelopen decennium zijn jaarlijks steeds circa 25.000 jongeren gehoord wegens het plegen van een vermogensfeit. De gepleegde vermogensdelicten zijn voor het grootste deel eenvoudige diefstal en gekwalificeerde diefstal. Per 100.000 jongeren gezien schommelt het aantal gehoorde verdachten voor elk van die twee feiten al jarenlang tussen de 1000 en 1200 per jaar. Binnen die bandbreedte is het patroon misschien wat grillig. Eenvoudige diefstal geeft al een paar jaar een lichte daling te zien, zowel absoluut gezien als per 100.000 minderjarigen. Gekwalificeerde diefstal vertoont na een stijging in 1998 in 1999 juist weer een daling, zowel absoluut als per 100.000 jongeren.

Het beeld dat uit de self-report cijfers naar voren komt is hiermee zeker niet in tegenspraak. Zeker wanneer het enigszins afwijkende jaar 1996 wederom buiten beschouwing wordt gelaten, geven de cijfers ten aanzien van de belangrijkste vermogensfeiten een zeer gelijkmatig beeld te zien.

Zwartrijden

in het openbaar vervoer wordt al jaren door circa 16% van de jongeren in deze landelijke steekproeven weleens gedaan. Winkeldiefstal en diefstal op school zijn feiten die beide al jaren door circa 7% van de jongeren in deze self-reportonderzoeken worden opgebiecht. Over de afgelopen tien jaar is daar geen verandering in te bespeuren. Wel moet bedacht worden dat de delicten waar in het self-report onderzoek naar gevraagd wordt, zeker geen een-op-een-relatie met de misdrijven uit de politiestatistiek vormen. De politiestatistiek omvat ook ernstiger feiten die in het self-reportonderzoek niet aan bod komen.

Ontwikkeling van de geweldscriminaliteit

In 1999 zijn (absoluut) een kleine 9.000 jongeren door de politie gehoord wegens het plegen van geweldsdelicten. Dit betekent een enorme toename. Krap twintig jaar eerder, in 1980, lag het aantal wegens geweldsfeiten gehoorde minderjarigen op minder dan 3.000. De toename is vooral terug

te vinden in de delicten mishandeling en — in mindere mate — diefstal met geweld. Ook per 100.000 minderjarigen bekeken, is deze trend zichtbaar.

Zeker omdat de stijging zich zo explosief in de afgelopen paar jaren concentreert, is het opportuun om stil te staan bij de vraag in hoeverre de

cijfers een adequate afspiegeling van de werkelijkheid vormen. Om te beginnen kunnen de self-report cijfers hier naast gezet worden. Geweld

tegen personen wordt in het self-reportonderzoek gemeten met de items 'iemand in elkaar slaan', 'iemand lastig vallen', 'iemand met een wapen verwonden' en 'bedreiging om geld te krijgen'. De laatstgenoemde twee

items geven dermate lage percentages daders te zien dat daar geen conclusies aan verbonden kunnen worden. Dat geldt eigenlijk ook voor 'iemand in elkaar slaan', dat door 2,6% van de jongeren wordt gemeld. Dat is overigens een lager percentage dan in de afgelopen tien jaar ooit gevonden is.

Het enige item met een substantiële score, rond de 10%, is 'iemand lastig vallen'. In 1998 is de score 9,9%; dat is historisch laag binnen deze self-reportreeks en aanzienlijker lager dan in 1996 en 1994 werd gevonden. Er

zijn echter wel enkele haken en ogen verbonden aan een vergelijking van de de self-reportcijfers over geweld met de politiecijfers over dit onderwerp. In de eerste plaats gaat het om relatief 'zware delicten' waarvan bekend is dat die zich minder goed met self-report onderzoek laten meten en in de tweede plaats geeft de self-reportmethode ten aanzien van die feiten (mede daardoor?) dermate lage percentages te zien, zoals al gesteld, dat het wel moeilijk is om daar conclusies aan te verbinden. In hoeverre weerspiegelen de stijgende geweldscijfers de werkelijkheid? Het is mogelijk dat de maatschappelijke commotie en wellicht afnemende maatschappelijke tolerantie ten aanzien van geweld — ontstaan na een aantal ernstige incidenten met fatale afloop, waar jeugdigen bij betrokken waren — tot gevolg heeft dat aan de kant van opsporingsinstanties sprake is van een sterk verhoogde aandacht voor geweld. Die aandacht kan zich uiten in bijvoorbeeld eerder optreden tegen geweld, strenger optreden, sneller een aangifte opnemen, meer opsporingsactiviteiten ondernemen waardoor meer verdachten gehoord kunnen worden. Ook is het denkbaar dat bepaalde incidenten eerder als een geweldsincident 'gelabeld' zullen worden dan enige jaren geleden het geval was, door zowel bevolking als opsporingsinstanties. Hoe plausibel de alternatieve verklaringen over de toegenomen aandacht en de maatschappelijke commotie ten aanzien van geweld ook mogen klinken, het is maar de vraag in hoeverre deze op waarheid berusten. Ten aanzien van het explosief gestegen mishandeling, is die verklaring wellicht (deels) van toepassing. Maar, aangenomen mag worden dat diefstal met geweld een misdrijf is dat vanwege de ernst altijd al op opsporingsinspanning heeft kunnen rekenen. Tien en twintig jaar geleden evenzeer als tegenwoordig. Toch vertoont ook dit feit een stijging in de statistieken. Dat zou weer wijzen op een stijging van geweldsdelicten in de realiteit. Wellicht ligt de waarheid ergens in het midden en is er sprake van zowel een toename van geweldsdelicten in de werkelijkheid als van een verhoogde aandacht van opspoorders voor geweldsdelicten.

Relatie van jeugdcriminaliteit met andere kenmerken

Criminaliteit wordt vanoudsher meer door jongens dan door meisjes gepleegd. In de politiestatistiek is zowel in absolute aantallen als per 100.000 jongeren het aantal gehoorde mannelijke minderjarige verdachten vele malen groter dan het aantal gehoorde vrouwelijke minderjarige verdachten. Dat geldt voor alle categorieën misdrijven, waarbij wel aangetekend moet worden dat de meisjescriminaliteit in de politiestatistiek (nog steeds) een sterke groei doormaakt. Een verschuiving in de verhouding jongens:meisjes vindt plaats bij de geweldscriminaliteit. Twintig jaar geleden lag die op 15:1 en nu op 5:1. Bij de vermogensdelicten schommelt de jongen-meisjeverhouding al jaren rond de 5:1.

De self-reportgegevens kunnen de verschillen tussen jongens en meisjes bevestigen, zij het dat de gevonden verschillen tussen de seksen volgens die bron minder groot zijn. Wellicht heeft dat te maken met de geringere ernst van veel feiten waar in het self-report onderzoek naar gevraagd wordt. Eén feit vormt helemaal een uitzondering: dat is zwartrijden in het openbaar vervoer. Blijkens het self-report onderzoek maken jongens en meisjes zich daar in dezelfde mate schuldig aan.

De politiestatistiek bevat vrijwel geen achtergrondinformatie over de gehoorde verdachten. Alle verdere informatie over de relatie tussen jeugdcriminaliteit en achtergrondkenmerken van de daders is derhalve afkomstig uit het self-reportonderzoek.

Het is al jaren zo dat oudere jongeren meer criminaliteit plegen dan jongere jongeren. De meest recente gegevens onderschrijven dat. Een verlaging van de leeftijd waarop jongeren aanvangen met het plegen van delicten — een in de praktijk vaak te beluisteren opvatting — is in de gegevens niet terug te vinden.

Met uitzondering van 'zwartrijden' in het openbaar vervoer laten de leerlingen van de MAVO, LTS, LEAO en LHNO bij alle delicten veel hogere scores zien dan de overigen. Bij het uitzonderingsgeval 'zwartrijden' scoren juist de vwo-ers het hoogste.

Uit de gegevens van 1998 blijkt dat er geen verschil is in criminaliteit tussen jongeren van het platteland, hun leeftijdgenoten in de grote steden of de jongeren in alle tussenliggende vormen van verstedelijking. Het enige delict waar wel een duidelijk verschil is, is zwartrijden in het openbaar vervoer. De grote steden scoren hier veel hoger. Ongetwijfeld is dat het gevolg van het grootschaliger openbaar vervoersnet in de grote steden en de aldaar aanwezige trams en metro waarin geen zogenaamd 'gesloten instapregime' geldt zoals in de bus (uitsluitend langs de chauffeur naar binnen).

Het vertonen van gedrag dat als min of meer problematisch is te beschouwen, vertoont een duidelijke relatie met het plegen van criminaliteit. Spijbelaars plegen meer delicten dan niet-spijbelaars. Onder de meer frequente drinkers worden meer delictplegers aangetroffen dan onder de niet-drinkende of slechts af en toe drinkende geïnterviewden, evenals onder soft-drugs gebruikende jongeren in vergelijking met hun niet gebruikende leeftijdgenootjes.

Tot slot

Over het geheel genomen leveren de meest recente self-report cijfers een beeld van de jeugdcriminaliteit op dat goed aansluit bij de eerdere edities van het project. De stijging die uit de gegevens van 1996 naar voren kwam, heeft zich niet doorgezet. De politiecijfers vertonen de neiging tot stabilisering op een wat hoger niveau dan enkele jaren geleden. De self-report criminaliteit geeft al jaren een vrij stabiel beeld te zien.

Ten aanzien van de politiecijfers over geweld liggen de zaken wat ingewikkelder. Hier kan sprake zijn van een toename van geweld in de realiteit maar het is ook plausibel stijgende geweldscijfers in de politiestatistiek te verklaren vanuit de toegenomen maatschappelijke aandacht voor geweld en de weerslag daarvan in het gedrag van opsporingsinstanties. Tegelijkertijd is echter niet duidelijk *in hoeverre* de toename in de geregistreerde geweldscriminaliteit aan een dergelijk effect toegeschreven kan worden en *in hoeverre* de cijfers toch de reflectie vormen van een verschuiving in de werkelijkheid. Waarschijnlijk ligt — zoals hierboven al gesteld — de waarheid ergens in het midden: er is een toename van geweldsdelicten in de werkelijkheid en de opspoorders leggen een verhoogde aandacht voor geweldsdelicten aan de dag.

1 Inleiding en methode

1.1 Achtergrond en onderzoeksvragen

Met het project *Ontwikkeling Jeugdcriminaliteit* houdt het WODC al een aantal jaren bij hoe de jeugdcriminaliteit zich ontwikkelt. Dit is een doorlopend project met herhaalde metingen. Ruwweg elke twee jaar² verschijnt een rapport waarin de ontwikkeling wordt geanalyseerd aan de hand van onder andere politiecijfers en 'self-report-onderzoek' onder een steekproef van jongeren.³ Het voorliggende rapport is de *zevende* publikatie in de serie.

Het doel van het onderzoeksproject is een beeld te geven van de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in de afgelopen jaren, vanaf 1980. Het doel van deze zevende editie van het project is om de bestaande gegevensreeksen te actualiseren. De centrale vraag van het (doorlopende) onderzoek is: 'Hoe heeft de jeugdcriminaliteit zich sinds 1980 ontwikkeld?' Deze vraag is geconcretiseerd in de volgende twee onderzoeksvragen.

- 1 Wat is de omvang van de jeugdcriminaliteit in de periode sinds 1980, zowel in totaal als uitgesplitst naar onderscheiden delicten en delictgroepen?
- 2 Wat is de omvang van de jeugdcriminaliteit in de periode sinds 1980, zowel in totaal als uitgesplitst naar onderscheiden delicten en delictgroepen, in relatie tot enkele demografische en sociaal-economische kenmerken?

1.2 Methode van onderzoek: bronnen

De onderzoeksvragen worden beantwoord door het verzamelen en analyseren van politiecijfers en self-reportgegevens.

Politiecijfers

De politiecijfers worden van het CBS betrokken. Deze cijfers zijn afkomstig van de regionale politiekorpsen en de Koninklijke Marechaussee en worden door het CBS verzameld. De politiestatistiek — zoals deze cijfers ook wel genoemd worden — geeft een beeld van de opgemaakte processen-verbaal⁴ terzake van misdrijven, uitgesplitst naar de aard van de feiten. De gebruikte cijfers hebben betrekking op 'gehoorde minderjarige verdachten'⁵. Dat zijn strafrechtelijk minderjarige jongeren, dat wil zeggen 12- tot en met 17-jarigen.

De politiestatistiek kent een aantal beperkingen die maken dat voorzichtigheid is geboden bij het gebruik van deze bron als monitor voor de jeugdcriminaliteit.

² Althans het streven is elke twee jaar, maar dat is niet altijd even consequent volgehouden waardoor er soms wat langere of kortere tussenpauzes tussen de opeenvolgende edities zitten.

³ Zie Junger-Tas en Kruissink, 1987; Junger-Tas en Kruissink, 1990; Junger-Tas, Kruissink en Van der Laan, 1992; Junger-Tas en Van der Laan, 1995; Van der Laan, Spaans, Essers en Essers, 1997 en Van der Laan, Essers, Huibregts en Spaans, 1998.

⁴ Wanneer een proces-verbaal meer dan één misdrijf omvat, wordt — volgens de instructie van het CBS aan de politie — het delict met de zwaarste strafdreiging in de politiestatistiek opgenomen.

⁵ Sinds 1986 wordt de term 'gehoorde verdachte' gebruikt; voor die tijd hanteerde het CBS de term 'bekend geworden verdachte'.

De in de politiestatistiek gehanteerde term 'gehoorde minderjarige verdachten' kan gemakkelijk de indruk wekken dat deze cijfers informatie geven over het absolute *aantal personen* dat is gehoord. Dat is niet correct. Feitelijk geeft de statistiek informatie over het *aantal keren* dat een minderjarige verdachte door de politie is gehoord in verband met het plegen van een misdrijf. Aangezien personen meer dan eens gehoord kunnen — en ook zullen — zijn (denk bijvoorbeeld aan veelplegers), bevat de politiestatistiek een onbekend aantal dubbeltellingen waar het personen betreft.

Een andere beperking is dat het informatiegehalte van de politiestatistiek wat betreft persoonsgegevens nogal summier is. Uitsluitend het geslacht en minder- of meerderjarigheid van de verdachte zijn in de statistiek te vinden. Andere kenmerken van de verdachten bevat de statistiek niet. Ook gegevens als leeftijd of etniciteit van de verdachten ontbreken. Verder betekent het feit dat een jongere door de politie wordt *verdacht* van een misdrijf nog niet dat de jongere ook werkelijk de dader is.

De meest ernstige beperking van de politiestatistiek is wel dat uitsluitend die misdrijven in de statistiek zijn opgenomen die ter kennis van de politie zijn gekomen en geleid hebben tot de aanhouding en het opmaken van een proces-verbaal tegen een minderjarige. De statistiek is daarmee niet volledig. Slechts een gedeelte van de jeugdcriminaliteit is in de politiestatistiek terug te vinden. Het resterende gedeelte is hierin niet opgenomen: het zogeheten 'dark number'.

Op welk gedeelte van de jeugdcriminaliteit biedt de politiestatistiek zicht?

Dat is afhankelijk van een aantal factoren. De aangiftebereidheid van de bevolking is daar een van. Ook het opsporingsbeleid ten aanzien van jeugdigen kan gewijzigd worden en invloed op de politiestatistiek uitoefenen: veranderde prioriteiten van de 'opspoorders' kunnen een directe weerslag op de politiecijfers hebben zonder dat er in de werkelijkheid iets behoeft te zijn veranderd. Zo kan besloten worden om bij bepaalde feiten strenger te gaan optreden (horen van verdachten en proces-verbaal opmaken) en minder snel over te gaan tot een standje (politiesepot). Of juist omgekeerd kan besloten worden minder streng op te treden tegen bepaalde feiten. Dergelijke beleidswijzigingen zullen gevolgen hebben voor de cijfers. Tenslotte kunnen ook automatiserings- en reorganisatieprocessen bij de politie invloed hebben op de cijfers van de politiestatistiek.

Self-reportcijfers

Om de onvolledigheid en beperkingen van de politiestatistiek te ondervangen, verricht het WODC in het kader van het onderhavige project elke twee jaar een self-reportonderzoek op landelijke schaal. Een aselect getrokken steekproef van ongeveer 1000 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17

jaar wordt door interviewers benaderd met vragen over het plegen van delicten.

De vragenlijstitems over het plegen van strafbare feiten worden niet mondeling maar via een laptop-computer aangeboden. Zodoende kan de geïnterviewde jongere deze vragen beantwoorden zonder strafbare gedragingen aan de interviewer te hoeven vertellen. De desbetreffende vragen volgen een bepaald stramien. Eerst wordt gevraagd of een delict 'ooit' is gepleegd. Bij een bevestigend antwoord luidt de volgende vraag of dat ook in de afgelopen twaalf maanden gebeurd is. Antwoordt de jongere wederom bevestigend dan volgt een serie vervolgvragen (hoe vaak?, is men betrapt?, door wie? enzovoort); bij een negatief antwoord krijgt de jongere de volgende 'ooit-vraag' voorgeschoteld. Verder worden vragen gesteld over probleemgedrag zoals spijbelen, alcohol- en drugsgebruik, en wordt een aantal vragen over demografische en sociaal-economische achtergrondkenmerken aan de jongeren gesteld.

Het verzamelen van gegevens met behulp van de self-reportmethode is in criminologisch onderzoek niet uitzonderlijk. Tegelijkertijd kent ook deze methode een aantal tekortkomingen. Samengevat komen de tekortkomingen hierop neer dat geïnterviewden zouden kunnen vergeten,

liegen, ontkennen, overdrijven, selectief antwoorden of delicten verkeerd in de tijd plaatsen (zie Bruinsma, 1991). Verder zouden juist de meer delinquente jongeren minder geneigd zijn om mee te werken en is deze methode vooral geschikt voor het meten van de relatief minder ernstige feiten. De genoemde factoren maken dat er vraagtekens te plaatsen zijn bij de betrouwbaarheid en validiteit van de self-report methode. Over deze kwestie zijn in de wetenschappelijke literatuur tal van publicaties verschenen. Ook in eigen land is over dit onderwerp enkele jaren geleden een discussie opgelaaid. Zie onder andere Bruinsma 1991, 1994, 1995; Van der Heijden e.a. 1995a, 1995b; Nijboer, 1995; Hessing en Elffers, 1995; Swanborn, 1996. Het laatste woord is hierover ongetwijfeld nog niet geschreven en tot die tijd wordt de methode in binnen- en buitenland toegepast.

Verder zitten er nog andere problemen aan het self-reportonderzoek zoals dat in dit project wordt uitgevoerd. Die vloeien voort uit het herhaalde karakter van deze metingen. De achtereenvolgende metingen in een onderzoek met herhaalde metingen vinden in verband met de vergelijkbaarheid bij voorkeur zoveel mogelijk onder identieke condities plaats. Het is per slot van rekening de bedoeling om de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit te beschrijven en niet de invloed van een gewijzigde methode. In dit project is het niet in alle opzichten gelukt om de condities constant te houden. Deze omstandigheid lijkt echter geen storende invloed op de onderzoeksuitkomsten te hebben gehad.⁶

Politiecijfers en self-reportcijfers gecombineerd

Zowel de politiecijfers als de resultaten van self-report-onderzoek kennen hun eigen tekortkomingen. Beide bronnen zijn een indicator voor de jeugdcriminaliteit. Beide indicatoren zijn in zekere zin onvolkomen.⁷ Door beide indicatoren naast elkaar te gebruiken, bezien over een reeks van jaren, wordt gepoogd een zo adequaat mogelijk beeld van de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit te geven. In hoeverre dat beeld werkelijk valide en betrouwbaar is, valt moeilijk aan te geven.

Overige indicatoren?

In voorgaande edities van dit project is diverse keren gebruik gemaakt van twee andere indicatoren op dit gebied: gegevens over de afdoening van strafzaken en gegevens over de justitiële jeugdbescherming. De afgelopen jaren vormde de (niet tijdige) beschikbaarheid van die gegevens een probleem. Bovendien is in september 1995 een nieuw jeugdstrafrecht in werking getreden dat in een aantal opzichten aanzienlijk afwijkt van het oude. Ontwikkelingen in de afdoening van

6 Zo was in voorgaande jaren de 'referentieperiode' waarover de respondenten geïnterviewd worden, niet altijd even duidelijk geoperationaliseerd. Bovendien is deze in de loop der tijd verschoven van 'het afgelopen schooljaar' naar het 'afgelopen jaar', en in de laatste editie naar 'de afgelopen 12 maanden'. Het moment van dataverzameling en de formulering van de vragenlijstitems zijn daaraan aangepast. Geprobeerd is om zicht te krijgen op de gevolgen van de meest recente wijzigingen in de methodologie. De cruciale cijfers van dit onderzoek, de delictfrequenties, geven over het geheel genomen een tamelijk consistent beeld te zien. De frequenties en frequentieverhoudingen wijken niet buitenproportioneel af van die in de voorgaande jaren. De conclusie luidt dat de methodologische oneffenheden geen rampen tot gevolg lijken te hebben, hoewel dat natuurlijk nooit met zekerheid te zeggen valt. (De auteurs hebben over deze problematiek een korte notitie opgesteld; geïnteresseerden kunnen deze bij het WODC opvragen).

7 Het is een populaire opvatting dat deze indicatoren niet zozeer geschikt zijn voor de schatting van de omvang van de criminaliteit maar wel voor de beschrijving van *ontwikkelingen* in de omvang van de criminaliteit. Dat zou uitsluitend gelden wanneer ervan uitgegaan mag worden dat de 'ruis' bij de meetmomenten ongeveer hetzelfde is. Van de politiestatistiek is nu juist heel zeker dat de 'ruis' van jaar tot jaar sterk kan verschillen. Bij self-report-onderzoek is de kans op min of meer gelijkblijvende ruis aanwezig wanneer de methodische condities zoveel mogelijk constant gehouden worden.

strafzaken kunnen alleen maar geanalyseerd en begrepen worden tegen de achtergrond van de herziening van het jeugdstrafrecht. Om die reden zal het WODC die gegevens in een andere rapportage in dat licht bespreken (Kruissink en Verwers, 2001 (in voorbereiding)). In de toekomst kunnen de gegevens van de justitiële jeugdbescherming en de afdoeningsgegevens wellicht weer een plaats krijgen in deze serie over de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit.

1.3 Methode van onderzoek: dataverzameling

Self-reportonderzoek

In deze editie van het project is net als bij de vorige edities de verzameling van self-reportgegevens uitbesteed aan onderzoeksbureau Interview/NSS te Amsterdam. Net als andere jaren is het WODC 'meegelift' in een zogeheten omnibusonderzoek van genoemd onderzoeksbureau. Aan het omnibusonderzoek Jongeren '99 namen onder andere uitgevers van tijdschriften en kranten deel, alsmede producenten van alcoholische dranken. De jongeren werden geïnterviewd over hun productgebruik. De totale gemiddelde gesprekslengte, inclusief de via een 'laptop' aangeboden WODC-vragen (zie par. 1.3), bedroeg één uur en een kwartier.

In de periode van december 1998 tot en met mei 1999 zijn door bureau Interview ruim 1500 jongeren in de leeftijd van 12-17 jaar benaderd. De referentieperiode waarop de vragen betrekking hadden, betrof *'de afgelopen twaalf maanden'*. De verzamelde self-reportcijfers hebben betrekking op wisselende periodes. Voor degenen die in december 1998 zijn geïnterviewd overlapt de referentieperiode goeddeels met het jaar 1998. Voor de respondenten die in mei 1999 zijn benaderd, beslaat de referentieperiode deels het jaar 1998 en deels 1999.

De respons was 67% waarmee het aantal gerealiseerde interviews uitkomt op 1015. Om uitspraken te kunnen doen over de jongeren in Nederland is het bestand door middel van weging representatief gemaakt voor de jeugdpopulatie in ons land in de bedoelde leeftijdsgroep. Het bestand is daartoe herwogen naar geslacht, leeftijd, urbanisatiegraad (stedelijkheidsgraad en Nielsen-gebieden), aantal jongeren in het huishouden en opleiding (alleen bij de 15-17-jarigen).⁸ Na weging telde het bestand 1099 jongeren.

Aparte vermelding verdient de vertegenwoordiging van etnische minderheden. Inmiddels telt ons land in de leeftijdsgroep van twaalf tot en met zeventien jaar ongeveer 15% minderheidsgroeperingen. De (herwogen) steekproef bevat slechts 3,5% minderheden, een veel te klein aantal om conclusies aan te kunnen verbinden. De ondervertegenwoordiging van minderheden is overigens een steeds terugkerend probleem. Ondanks herhaald aandringen van het WODC bij het onderzoeksbureau en ondanks de extra inspanningen van dat bureau, lukt het niet om de non-response onder etnische minderheden te reduceren.

⁸ Bijna 90% van de 'weeggewichten' ligt tussen 0,6 en 1,4. Dat is acceptabel.

Politiestatistiek

Van het CBS werden wederom cijfers uit de politiestatistiek betrokken. De vorige rapportage omvatte de periode van 1980 tot en met 1996. In verband met de aansluiting van politiecijfers op de self-reportcijfers zijn de politiecijferreeksen aangevuld met de jaren 1997, 1998 en 1999.

2 Ontwikkeling op grond van politiecijfers

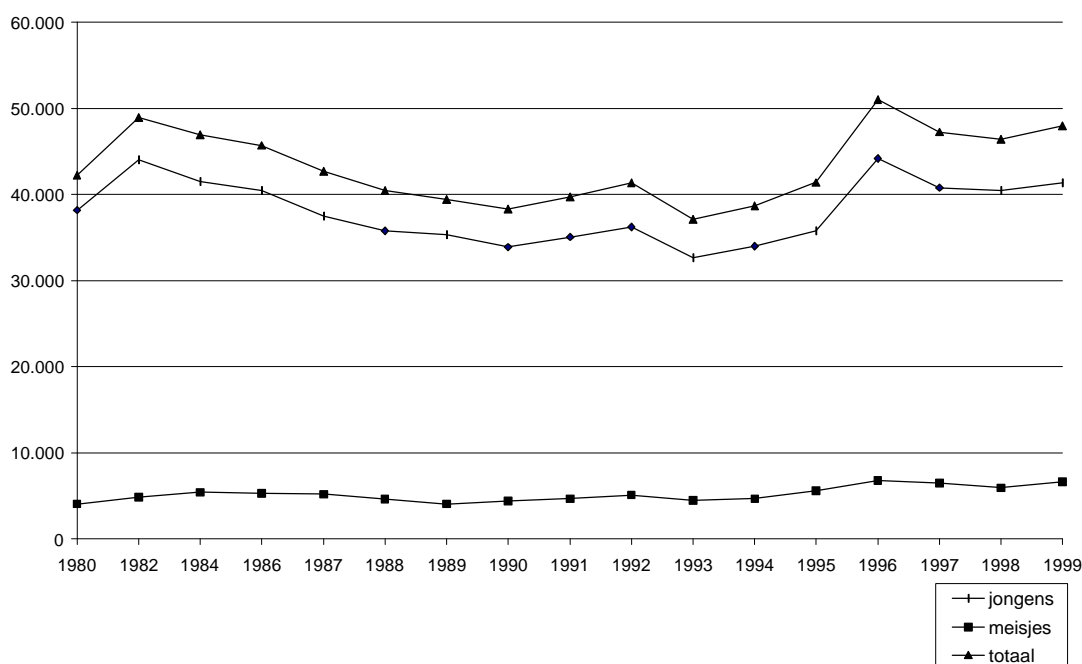
In dit hoofdstuk wordt de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit belicht vanuit de politiecijfers. Die cijfers zijn betrokken van het CBS maar oorspronkelijk afkomstig van de politiekorpsen. In het vorige hoofdstuk is reeds uitgelegd wat de beperkingen van deze bron zijn.

Dit hoofdstuk sluit direct aan op het hoofdstuk over politiecijfers in de vorige rapportage van deze serie⁹. De vorige rapportage omvatte de periode van 1980 tot en met 1996. In dit rapport zijn de cijferreeksen aangevuld met de jaren 1997, 1998 en 1999.

2.1 Aantal gehoorde minderjarige verdachten

Het absolute aantal gehoorde minderjarige verdachten vertoont door de jaren heen een aantal fluctuaties. Van 1982 tot 1990 is een geleidelijke daling waarneembaar, daarna volgen een lichte stijging in 1991 en 1992, een daling in 1993 waarna opnieuw een stijging inzet met als hoogtepunt het jaar 1996

Figuur 1: Ontwikkeling van het aantal gehoorde minderjarige verdachten, in abs. aantallen

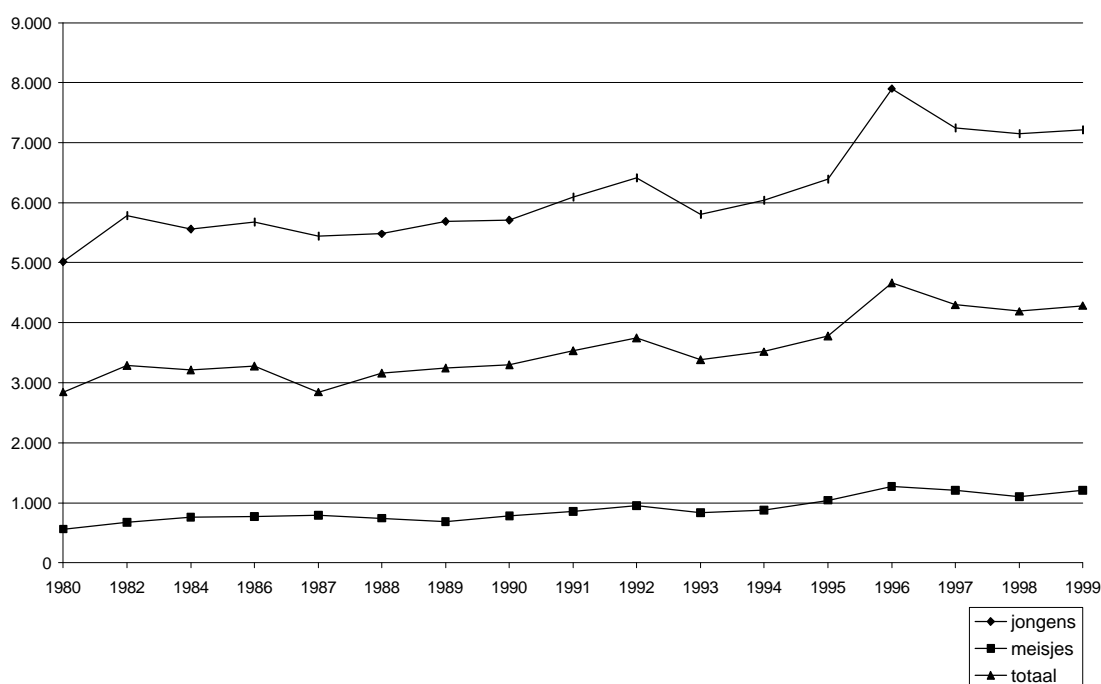
met in totaal bijna 51.000 gehoorde minderjarige verdachten. Uit de gegevens over de daarop volgende jaren blijkt dat 1996 een uitschieter is. De laatste drie jaren van de verslagperiode, 1997-

9 Zie Van der Laan, Essers, Huijbregts en Spaans, 1998.

1999, ligt het niveau weer lager dan in dit piekjaar. Respectievelijk 47.263, 46.372 en 47.960 keer werden jongeren in die drie jaren jaar verdacht en gehoord. Deze ontwikkeling is in figuur 1 gevisualiseerd. (De bijbehorende cijfers zijn terug te vinden in tabel 1 van bijlage 2). In de figuur is goed te zien dat het aantal gehoorde verdachten in de laatste paar jaar op een hoger niveau ligt dan in de jaren vóór het relatief extreme jaar 1996.

Dit beeld van de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit kan genuanceerd worden door het aantal gehoorde te verdachten te relateren aan de omvang van de jeugdpopulatie. Aan het begin van de onderzochte periode, begin jaren tachtig, telt Nederland bijna anderhalf miljoen jongeren in de strafrechtelijk minderjarige leeftijd. Aan het begin van de jaren negentig is dat aantal afgenomen tot ongeveer 1,1 miljoen en sinds die tijd schommelt het aantal rond die waarde. Terwijl gedurende de afgelopen twintig jaar de jongerenpopulatie is afgenomen, vertoont het criminaliteitsniveau onder zowel jongens als meisjes in die jaren een licht stijgende lijn (waarbij die laatste overigens maar een relatief klein deel voor hun rekening nemen). In figuur 2 is deze ontwikkeling zichtbaar gemaakt door het aantal gehoorde minderjarige verdachten per 100.000 12- tot en met 17-jarigen grafisch weer te geven. (Zie ook tabel 3 in bijlage 2).

Figuur 2: Ontwikkeling van het aantal gehoorde minderjarige verdachten, per 100.000 minderjarigen

Ten aanzien van de staart van de grafiek in figuur 2 is hetzelfde patroon waarneembaar als in figuur 1. Opnieuw blijkt het jaar 1996 een 'topjaar' te zijn. De cijfers over 1997, 1998 en 1999 liggen weliswaar op een lager niveau dan in 1996, maar uiteindelijk ligt het niveau in de laatste drie jaren toch nog steeds hoger dan in het begin van de jaren negentig en zelfs hoger dan in de hele onderzochte periode.

Resumerend kan over de totale omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit geconcludeerd worden dat deze in de laatste drie jaren van de onderzochte periode hoger is dan in de voorafgaande jaren, wanneer althans de piek van 1996 buiten beschouwing wordt gelaten. De

ontwikkelingslijn zet zich licht stijgend voort. De totaalcijfers per 100.000 minderjarigen vertonen over de afgelopen twee à drie jaren jaar bekeken overigens een neiging tot stabilisatie. Of de geregistreerde criminaliteit zich werkelijk zal stabiliseren, moet de toekomst uitwijzen.

In de rest van dit hoofdstuk wordt bekeken hoe het gesteld is met de *aard* van de geregistreerde jeugdcriminaliteit en in hoeverre deze ontwikkelingen zijn terug te vinden in onderscheiden delicten en delictscategorieën. Daarbij blijft de rapportage beperkt tot de misdrijven uit het Wetboek van Strafrecht omdat dit onder minderjarigen de meest voorkomende feiten zijn. De overige misdrijven maken bij elkaar slechts een à twee procent van de door deze groep gepleegde feiten uit. Die overige feiten zijn misdrijven die vallen onder de Wegenverkeerswet, de Opiumwet of de Wet wapens en munitie (WWM).

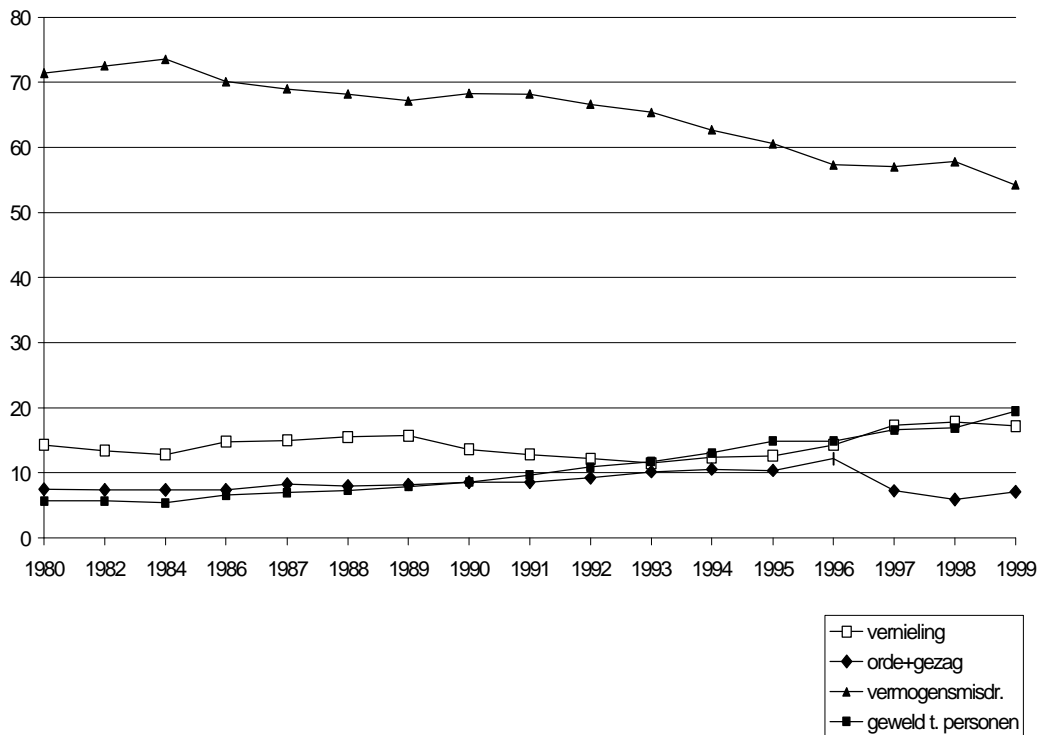
2.2 Aard van de jeugdcriminaliteit

Het grootste deel van de jeugdcriminaliteit is — vanoudsher — vermogenscriminaliteit. In 1999 is ruim de helft van de door de politie gehoorde minderjarigen wegens een vermogensfeit met de politie in aanraking gekomen: 54,2%, dat zijn 24.538 jongeren. De andere categorieën delicten komen in veel kleinere aantallen voor: 17% is wegens vernieling met de politie in aanraking gekomen en een iets groter aantal (19,5%) wegens geweld tegen personen (zie tabel 4 in bijlage 2).

De verdeling over categorieën misdrijven heeft in de loop der jaren een ontwikkeling doorgemaakt (zie figuur 3). De categorie vermogenscriminaliteit beslaat — zoals reeds aangegeven — het grootste deel van de jeugdcriminaliteit. Twintig jaar geleden maakte deze categorie bijna driekwart van alle jeugdcriminaliteit uit (zie ook tabel 4 in bijlage 2). In de loop der jaren is het aandeel van de vermogenscriminaliteit echter teruggelopen tot circa 55%. Let wel, het gaat hier om een relatieve daling die geen werkelijke daling hoeft te betekenen. In dezelfde periode laten de categorieën geweld tegen personen en vernieling een relatieve stijging zien. Begin jaren tachtig bedraagt het aantal jongeren dat wegens geweld tegen personen door de politie wordt gehoord 5 à 6%. Inmiddels maakt deze categorie misdrijven bijna 20% van het totaal uit. Dat betekent meer dan een verdrievoudiging. (Zie de cijfers in tabel 5 en 6 van bijlage 2). Vernieling geeft over de jaren heen een veel gelijkmatiger beeld te zien waarbij wel opgemerkt moet worden dat deze categorie misdrijven de afgelopen jaren weer een stijging te zien geeft met als hoogtepunt het jaar 1998. Misdrijven tegen de openbare orde en gezag laten de laatste jaren in de politiecijfers een daling zien, en hebben in 1998 een diepterecord bereikt. In 1999 trekt deze categorie weer iets aan. Nogmaals, deze cijfers en de weergave daarvan in figuur 3 geven aan hoe de verschillende delictcategorieën zich qua omvang verhouden tot elkaar en tot de de totale hoeveelheid geregistreerde criminaliteit. Een stijging of daling van een categorie betekent slechts een verschuiving in het aandeel van een categorie in het totaal¹⁰.

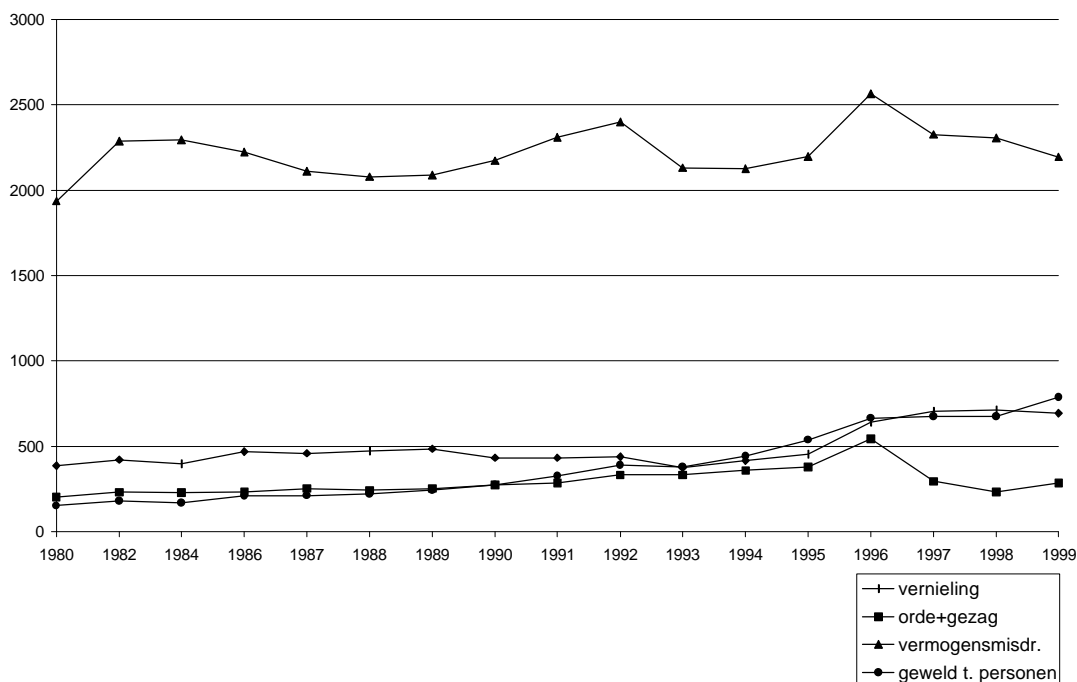
¹⁰ Zouden bijvoorbeeld de vermogensfeiten een sterke teruggang vertonen, dan zouden de overige delictscategorieën een sterke — relatieve — toename laten zien, zelfs bij een gelijkblijvend aantal wegens die overige feiten gehoorde minderjarigen!

Figuur 3: Verdeling van gehoorde verdachten naar misdrijfscategorie; absolute aantallen gepercenteerd

Ook deze cijfers kunnen genuanceerd worden door rekening te houden met fluctuaties in de omvang van de jongerenpopulatie. In figuur 4 zijn de verhoudingen weergegeven per 100.000 jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 17 jaar. De stijgende lijn van de geweldsdelicten blijft dan nog steeds zichtbaar, evenals de daling van openbare ordedelicten en de toename van vernieling. Van de relatieve daling van de categorie vermogensdelicten in figuur 3 blijft in figuur 4 weinig meer over. De trend volgt grofweg de lijn van de totaalcijfers in figuur 2. En dat is logisch aangezien de totaalcijfers voor een belangrijk deel door de vermogensfeiten bepaald worden.

Figuur 4: Verdeling van gehoorde verdachten over misdrijfcategorieën, per 100.000 minderjarigen

2.3 Vermogens- en geweldsmisdrijven nader bekeken

In deze paragraaf worden twee categorieën delicten nader geanalyseerd, te weten de vermogensmisdrijven en de geweldsdelicten. Bij de vermogensmisdrijven is de reden om dit te doen gelegen in het feit dat deze delicten de 'bulk' van de geregistreerde jeugdcriminaliteit uitmaken. Bij de geweldsdelicten is de maatschappelijke belangstelling en/of verontrusting voor dit onderwerp de aanleiding.

2.3.1 Vermogensmisdrijven

In het jaar 1999 zijn 20.237 jongens en 4.301 meisjes door de politie gehoord in verband met een vermogensmisdrijf. In totaal zijn dat 24.538 jongeren.

Dat zijn er ruim drieduizend minder dan in het piekjaar 1996 (zie tabel 6 in bijlage 2). Heling en verduistering/bedrog/valsheid in geschrifte komen nauwelijks voor; zowel onder jongens als meisjes gaat het om slechts enkele procenten. De meest voorkomende vermogensfeiten zijn eenvoudige diefstal en gekwalificeerde diefstal. Onder die laatste noemer valt ook inbraak. Bij de jongens ligt de verdeling over deze twee delicten ruwweg op respectievelijk 35% en 60%. Bij de meisjes heeft juist de eenvoudige diefstal de overhand: circa driekwart van de door meisjes gepleegde vermogensfeiten zijn eenvoudige diefstallen en in 20% van de gevallen zijn het de meer complexe gekwalificeerde diefstallen (zie tabel 1).

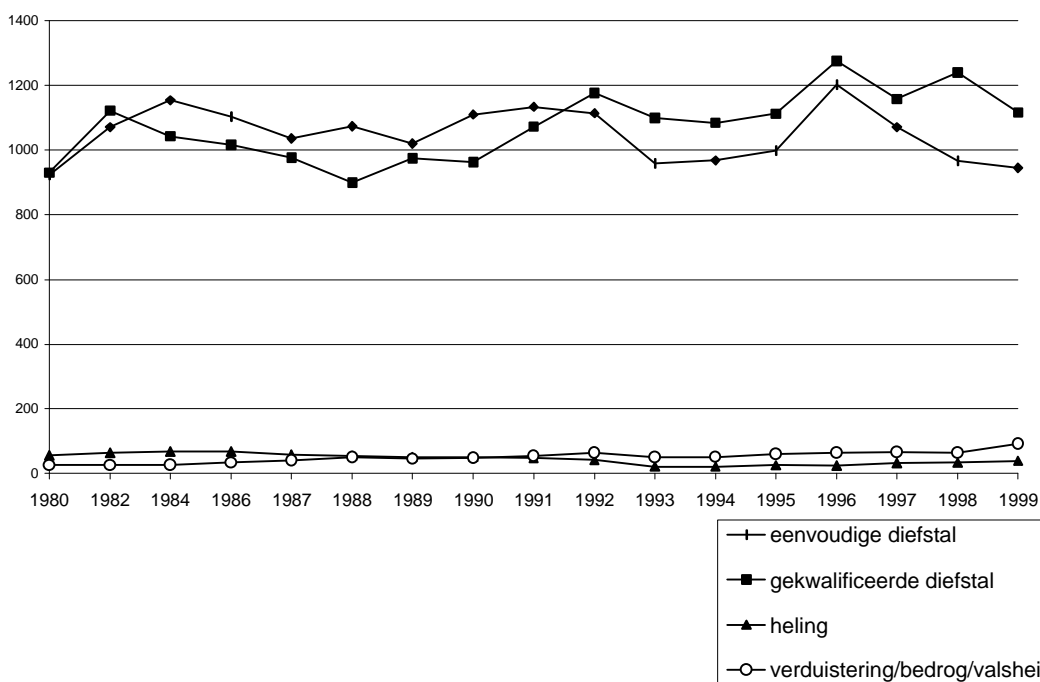
Tabel 1: Gehoorde minderjarige verdachten naar vermogensmisdrif en geslacht in 1999, in %

	jongens N = 20.237	meisjes N = 4.301	totaal N = 24.538
eenvoudige diefstal	36,6	73,5	43,1
gekwalficeerde diefstal (incl. inbraak)*	57,5	20,2	50,9
heling	2,0	0,8	1,8
verduistering/bedrog/valsheid	3,9	5,5	4,2
totaal	100,0	100,0	100,0

* Als gevolg van een wijziging in de politiestatistiek van het CBS wordt met ingang van 1997 het delict diefstal met braak niet meer apart geregistreerd.

In figuur 5 is afgebeeld welke ontwikkelingen deze verschillende vermogensfeiten gedurende de onderzochte periode hebben doorgemaakt. De belangrijkste vermogensdelicten, eenvoudige en gekwalficeerde diefstal, vertonen over de tijd gezien een nogal grillig beeld waarbij jaarlijks tussen de 1000 en 1200 jongeren per 100.000 minderjarigen terzake van een dergelijk feit door de politie gehoord worden (zie tabel 7 in bijlage 2). De meest recente cijfers laten bij zowel meisjes als jongens een dalende trend zien. De overige delicten vallen bij deze categorieën naar verhouding in het niet.

Figuur 5: Ontwikkeling van gehoorde verdachten, naar soort vermogensmisdrif; per 100.000 minderjarigen

Het aantal jongens dat wegens vermogensfeiten door de politie wordt gehoord is ongeveer vijf keer zo groot als het aantal meisjes in de categorie vermogensfeiten. In de afgelopen jaren schommelt de geslachtsverhouding voor vermogensfeiten steeds rond de 4 à 5:1, dat wil zeggen dat vier à vijf keer zoveel jongens als meisjes wegens het plegen van vermogensfeiten zijn gehoord.

2.3.2 Geweldsmisdrijven

In 1999 zijn een kleine negenduizend minderjarigen wegens het plegen van een geweldsmisdrijf door de politie gehoord. Over het totaal van de geweldplegers bekeken, is mishandeling met circa 60% het meest voorkomende geweldsdelict. Op de tweede plaats komt diefstal met geweld, dat voor ongeveer een kwart van de geweldplegers aanleiding tot een politieverhoor vormde (zie tabel 2). Diefstal met geweld betreft feiten als tasjesroof, straatroof of winkeldiefstal waarbij een handgemeen met beveiligings- of winkelpersoneel is ontstaan.

Tabel 2: Gehoorde minderjarige verdachten naar geweldsmisdrijf en geslacht in 1999, in %

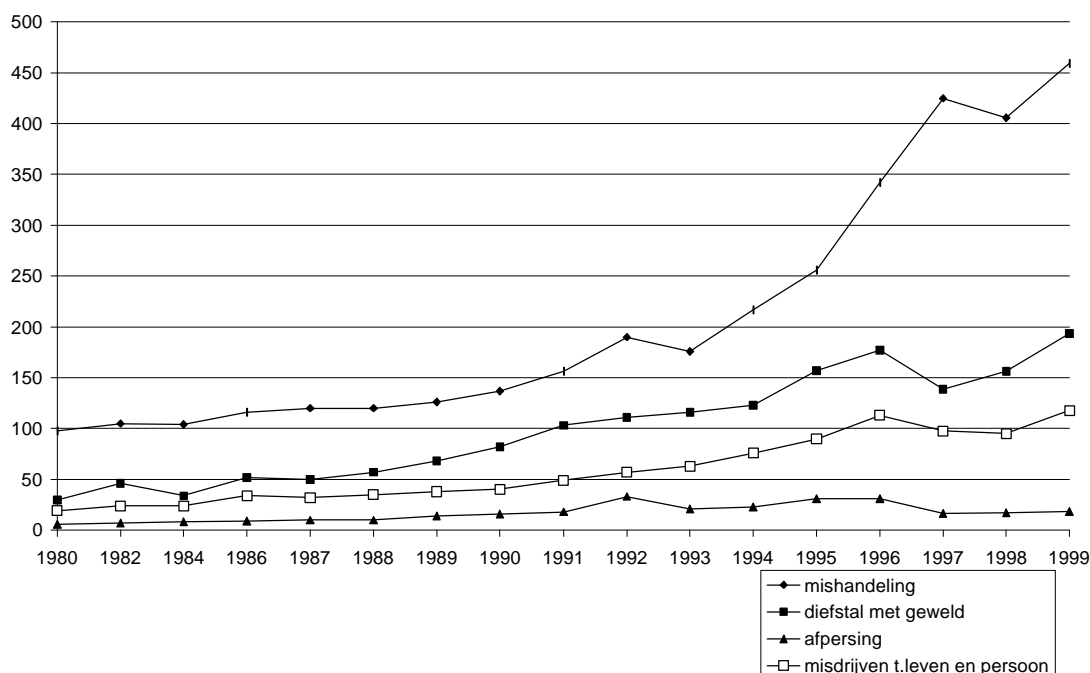
	jongens N=7.453	meisjes N=1.374	totaal N=8.827
mishandeling	54,1	80,5	58,2
diefstal met geweld	27,3	9,5	24,5
afpersing	2,7	0,3	2,3
misdrijven tegen leven en persoon*	15,9	9,7	14,9
totaal	100,0	100,0	100,0

* De categorie 'misdrijven tegen leven en persoon' omvat (pogingen tot) moord, doodslag, lichamelijk letsel en dood door schuld, overige misdrijven tegen het leven en bedreiging.

Hoe de verschillende geweldsmisdrijven zich in de loop der jaren qua omvang hebben ontwikkeld, is in figuur 6 te zien. Mishandeling is al jaren het meest voorkomende geweldsdelict onder minderjarigen. Dat is duidelijk zichtbaar in de figuur. Wat in de figuur verder opvalt is de sterke toename van mishandeling in de afgelopen vijf à zes jaar. Een soortgelijke trend is waarneembaar bij diefstal met geweld, zij het in een wat afgezwakte vorm.

Geweld wordt veel meer door jongens dan door meisjes gepleegd. In 1999 ging het om krap zeveneneenhalfduizend jongens tegen een kleine veertienhonderd meisjes die wegens een geweldsmisdrijf door de politie zijn gehoord. Dat is een verhouding van grofweg 5:1. In de loop der jaren is die verhouding overigens behoorlijk gewijzigd (zie tabel 10 in bijlage 2). In 1980 werden in totaal 2.146 jongens en 140 meisjes wegens een geweldsfeit gehoord door de politie. Dat is een verhouding van circa 15:1. Tien jaar later ligt die verhouding op 11:1. Kortom: hoewel geweld onder meisjes in absolute zin nog steeds veel minder voorkomt dan onder jongens vertonen de meisjes wel een veel sterkere groei dan de jongens.

Figuur 6: Ontwikkeling van het aantal gehoorde verdachten naar soort geweldsmisdrijf; per 100.000 minderjarigen

2.4 Samenvatting en conclusies

Omvang

Resumerend kan over de totale omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit geconcludeerd worden dat deze in de laatste drie jaren van de onderzochte periode hoger is dan in de voorafgaande jaren, wanneer althans de piek van 1996 buiten beschouwing wordt gelaten. De ontwikkelingslijn zet zich licht stijgend voort. De totaalcijfers per 100.000 minderjarigen vertonen over de afgelopen twee à drie jaren jaar bekeken overigens een neiging tot stabilisatie. Of de geregistreerde criminaliteit zich werkelijk zal stabiliseren, moet de toekomst uitwijzen. Bij deze cijfers is het altijd de vraag in hoeverre de cijfers een afspiegeling vormen van het werkelijke criminaliteitsniveau en in hoeverre de uitkomsten door andere factoren worden bepaald. De vorige rapportage in deze reeks bestreek de cijfers tot en met het jaar 1996. Op dat moment leken de cijfers van dat laatste jaar te passen in een stijgende trend die al enige jaren gaande was. Nu inmiddels de cijfers over 1997, 1998 en 1999 bekend zijn, is duidelijk dat dié trend zich vooralsnog niet heeft doorgezet.

Hoe moeten de extreme scores van 1996 geïdentificeerd worden? Is de piek wellicht de weerspiegeling van een (tijdelijke) criminaliteitsstijging in de werkelijkheid? Of is hier iets anders aan de hand? Een alternatieve mogelijkheid is dat de extreme scores van het jaar 1996 veroorzaakt zijn — althans voor een deel — door de nieuwe 'Richtlijnen voor het politiesepot' die begin 1996¹¹ door het College van Procureurs-Generaal zijn uitgevaardigd. In de nieuwe richtlijnen wordt aangegeven dat de politie jongeren alleen bij heel geringe feiten (bagatelzaken) moet waarschuwen (politiesepot) en voor het overige direct tot Haltverwijzing moet overgaan. Bovendien mag maar een keer met

¹¹ Te weten op 13 maart 1996.

een waarschuwing worden volstaan. Bij de tweede keer moet zonder meer naar Halt verwezen worden. Volgens de directeur van Halt Nederland levert dit strengere beleid meer Halt-verwijzingen¹² op (Van Hees, 1998). En die Halt-verwijzingen zijn — voor zover het om misdrijven gaat — terug te vinden in de CBS-politiestatistiek waar dit hoofdstuk op gebaseerd is. Het is mogelijk dat het effect van deze richtlijnen juist vanaf het moment dat zij van kracht werden, in de cijfers is terug te vinden, dus in het jaar 1996. Het wegebben van dit effect — en daarmee de daling in 1997 ten opzichte van 1996 — kan mogelijkwijs toegeschreven worden aan het feit dat de PG-richtlijnen na enige tijd door de handhavers minder strict toegepast worden. Opmerkelijk is in elk geval dat ook het aantal Halt-afdoeningen in 1996 een uitschieter laat zien (zie Van Hees, 1998).

Wordt het piekjaar 1996 buiten beschouwing gelaten, dan is de stijgende trend — c.q. een stabilisering op wat hoger niveau — nog steeds in de cijfers terug te vinden. Het is mogelijk dat er sprake is van een toename van criminaliteit in de werkelijkheid. In de vorige rapportage over deze cijfers werd de stijgende lijn evenwel toegeschreven, althans voor een gedeelte, aan de toegenomen aandacht van politie, justitie en andere instanties voor (de aanpak van) de jeugdcriminaliteit. Het is aannemelijk dat deze verklaring nog steeds van kracht is. Ook het voorgaande verhaal, over de PG-richtlijnen en het toegenomen aantal Halt-verwijzingen, past in deze verklaring.

Aard

Afgaande op de politiestatistiek is de vermogenscriminaliteit nog steeds de grootste categorie delicten onder minderjarigen, maar deze categorie lijkt zich te stabiliseren. Vernieling is een veel minder voorkomende categorie, maar deze vertoont wel een stijging. Gewelddelicten vormt eveneens een veel minder vaak voorkomende categorie, maar deze laat in de afgelopen jaren een extreme stijging zien.

In het afgelopen decennium zijn jaarlijks steeds circa 25.000 jongeren gehoord wegens het plegen van een vermogensfeit. De gepleegde vermogensdelicten zijn voor het grootste deel eenvoudige diefstal en gekwalificeerde diefstal. Per 100.000 jongeren bezien schommelt het aantal gehoorde verdachten voor elk van die twee feiten al jarenlang tussen de 1000 en 1200 per jaar. Binnen die bandbreedte is het patroon misschien wat grillig. Eenvoudige diefstal geeft al een paar jaar een lichte daling te zien, zowel absoluut gezien als per 100.000 minderjarigen. Gekwalificeerde diefstal vertoont na een stijging in 1998 in 1999 juist weer een daling, zowel absoluut als per 100.000 jongeren.

Van de gewelddelicten geven vooral mishandeling en diefstal met geweld in de afgelopen jaren een stijging te zien. Mishandeling stijgt zelfs explosief. Ook hierbij is de vraag opportuun in hoeverre de cijfers de werkelijkheid weerspiegelen? In een recente publicatie over jeugd en geweld van de hand van De Haan e.a. (1999) komt deze problematiek eveneens aan de orde. Deze auteurs stellen dat de werkelijke toename van het gebruik van geweld door jongeren waarschijnlijk minder is dan het toegenomen aantal minderjarige verdachten van geweldsmisdrijven suggereert. Deze auteurs vermoeden dat bij de gesignaleerde toename van geweldsplegers in de politiestatistiek een toename van angst voor geweld een rol zal spelen. Als gevolg daarvan zou gedrag van jongeren steeds minder (informeel) door volwassenen gecorrigeerd worden.

¹² Het aantal verwijzingen naar Halt zit al in jaren in de lift. Het jaar 1996 vormde ook bij Halt een piekje, met 21.413 verwijzingen (zie Halt Nederland 2000).

Daarentegen zou steeds vaker van politie en justitie een (formeel) reactie op overlast van jongeren verwacht worden. Om burgers te tonen dat zij hun bezorgdheid delen zou de politie eerder bereid kunnen zijn om een aangifte om te zetten in een proces-verbaal en opsporingsactiviteiten te ontplooiën en daarmee verdachten op te sporen (De Haan e.a. 1999).

Het is uiteraard niet bekend in hoeverre dit vermoeden over de rol van angst voor geweld op waarheid berust. Het lijkt wel aannemelijk dat de maatschappelijke commotie en wellicht afnemende maatschappelijke tolerantie ten aanzien van geweld — ontstaan na een aantal ernstige incidenten met fatale afloop, waar jeugdigen bij betrokken waren — tot gevolg heeft dat aan de kant van opsporingsinstanties sprake is van een sterk verhoogde aandacht voor geweld. Die aandacht kan zich uiten in bijvoorbeeld eerder optreden tegen geweld, strenger optreden, sneller een aangifte opnemen, meer opsporingsactiviteiten ondernemen waardoor meer verdachten gehoord kunnen worden. Ook is het denkbaar dat bepaalde incidenten eerder als een geweldsincident 'gelabeld' zullen worden dan enige jaren geleden het geval was, door zowel bevolking als opsporingsinstanties.

Hoe plausibel de alternatieve verklaringen over de toegenomen aandacht en de maatschappelijke commotie ten aanzien van geweld ook mogen klinken, het is maar de vraag in hoeverre deze op waarheid berusten. Ten aanzien van het explosief gestegen mishandeling, is die verklaring wellicht (deels) van toepassing. Maar, aangenomen mag worden dat diefstal met geweld een misdrijf is dat vanwege de ernst altijd al op opsporingsinspanning heeft kunnen rekenen. Tien en twintig jaar geleden evenzeer als tegenwoordig. Toch vertoont ook dit feit een stijging in de statistieken. Dat zou weer wijzen op een stijging van geweldsdelicten in de realiteit. Wellicht ligt de waarheid ergens in het midden en is er sprake van zowel een toename van geweldsdelicten in de werkelijkheid als een verhoogde aandacht van opspoorders voor geweldsdelicten.

3 Ontwikkeling op grond van self-report onderzoek

De ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit wordt in dit hoofdstuk bekeken aan de hand van self-report onderzoek dat het WODC heeft laten uitvoeren onder een steekproef van ruim duizend strafrechtelijk minderjarige jongeren. In hoofdstuk 1 is uitgelegd hoe deze gegevens zijn verzameld en wat de beperkingen van deze bron zijn. Aan het slot van dit hoofdstuk worden de uitkomsten vergeleken met de resultaten van ander self-report onderzoek

3.1 Self-report delinquentie 'ooit' en in 'het afgelopen jaar'

'Ooit-cijfers'

Veel jongeren hebben 'ooit' in hun leven weleens een of meer delicten gepleegd. Het meest voorkomende delict is zwartrijden in het openbaar vervoer. Meer dan een kwart van de jongeren in ons land heeft zich daar *ooit* weleens aan schuldig gemaakt (27,3%). Delicten die door bijna evenveel geïnterviewden werden opgebiecht, zijn: vernieling (26,3%) en winkeldiefstal van een artikel van minder dan tien gulden (26,3%). Respectievelijk 1,2% en 2,0% gaf aan 'weleens iemand te hebben bedreigd om geld te krijgen' en 'ooit weleens iemand met een wapen te hebben verwond'. Zie de gegevens in tabel 3.

Tabel 3: Aantal* jongeren dat een delict 'ooit' heeft gepleegd, in % (gegevens 1998)

zwartrijden	27,3
winkeldiefstal < f 10,00	26,3
winkeldiefstal > f10,00	8,6
diefstal op school	15,2
fietsendiefstal	6,0
diefstal uit telefooncel/-automaat	4,6
inbraak/insluiping	5,2
heling	10,8
vernieling	26,3
graffiti	21,1
brandstichting	16,7
iemand lastig vallen	15,9
iemand in elkaar slaan	3,7
iemand met een wapen verwonden	2,0
bedreiging om geld te krijgen	1,2

* De steekproef omvat 1015 jongeren, na weging 1099 jongeren (zie hoofdstuk 1).

Cijfers op jaarbasis

Of jongeren een delict *ooit* gepleegd hebben, zegt weinig over de huidige aard en omvang van de jeugdcriminaliteit. De cijfers op jaarbasis doen dat wel. De cijfers zijn verkregen door — zoals in hoofdstuk 1 is uitgelegd — de jongeren te interviewen over het plegen van delicten in 'de afgelopen twaalf maanden'. Die interviews vonden plaats in de periode van half december 1998 tot en met half mei 1999. De referentieperiode — die als gevolg van deze werkwijze in feite een *glijdende* referentieperiode is — omvat derhalve het jaar 1998 en de eerste viereneenhalve maanden (t/m

half mei) van 1999. Gemakshalve worden de gegevens van deze meest recente meting aangeduid met 'gegevens 1998' of 'cijfers 1998' hoewel de meting feitelijk heel 1998 en een deel van 1999 beslaat.

Tabel 4: Aantal jongeren dat een delict heeft gepleegd in 'het afgelopen (school)jaar' c.q. 'de afgelopen 12 maanden', uitgedrukt in %; gegevens 1988, 1990, 1992, 1994, 1996 en 1998*

delict	1988	1990	1992	1994	1996	1998
zwartrijden	14,5	17,0	19,0	15,7	16,7	16,2
winkeldiefstal**	5,4	7,4	6,6	7,0	10,0	7,4
diefstal op school***	-	6,5	8,4	7,2	10,1	7,2
fietsendiefstal	2,1	3,0	2,7	1,3	3,1	3,5
diefstal uit telefooncel/-automaat***	-	1,2	1,0	1,1	2,3	1,3
inbraak/insluiting	1,5	1,6	1,3	1,6	1,2	1,4
heling	3,5	4,1	4,0	4,2	8,6	6,1
vernieling****	8,9	9,9	10,5	9,1	14,6	10,6
graffiti	10,3	8,8	8,6	10,1	11,1	11,0
brandstichting	3,8	5,0	3,8	4,3	5,3	5,1
iemand lastig vallen	9,9	12,0	11,8	14,1	14,6	9,9
iemand in elkaar slaan	1,9	2,7	2,7	2,7	3,3	2,6
iem. met een wapen verwonden***	-	0,6	0,4	0,4	1,1	1,4
bedreiging om geld te krijgen*****	-	-	0,4	0,3	0,5	0,3
1 of meer 'oorspronkelijke' feiten*****	34,5	38,2	38,2	37,8	40,2	37,3

* Bij alle metingen had de steekproef een omvang van ongeveer 1000 jongeren en is herwogen om representativiteit te verkrijgen ten aanzien van een aantal achtergrondvariabelen.

** De score is gebaseerd op de samenvoeging van het item over winkeldiefstallen met een waarde van minder dan f 10,- en dat over winkeldiefstallen met een waarde van meer dan f 10,-.

*** Dit delict ontbrak in de enquête van 1988.

**** De score is gebaseerd op de samenvoeging van enkele items over het aanrichten van vernielingen.

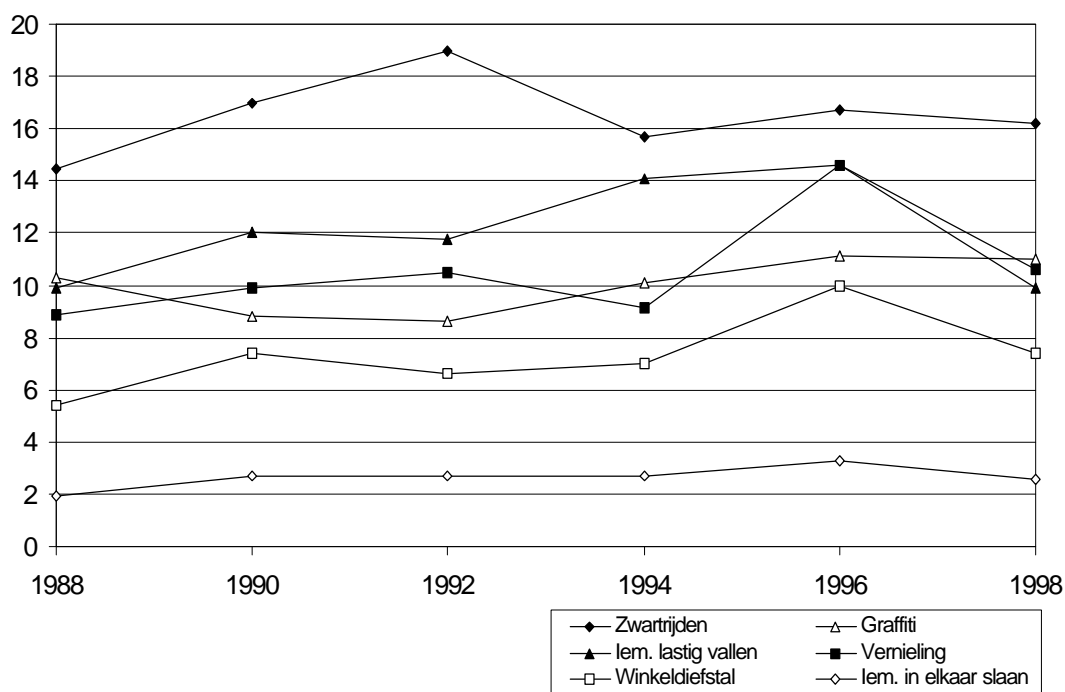
***** Dit delict ontbrak in de enquêtes van 1988 en 1990.

***** Dit betreft een totaalscore over tien items die in alle metingen op identieke wijze zijn voorgelegd.

De meest recente cijfers zijn in tabel 4 weergegeven. In die tabel zijn tevens de gegevens uit voorgaande jaren opgenomen. Zwartrijden is met 16% nog steeds het meest gepleegde delict. In de vorige jaren lag het percentage zwartrijders in dezelfde orde van grootte. Ook het percentage jongeren dat graffiti aanbrengt, geeft al jaren een tamelijk gelijkmatig beeld te zien. Hetzelfde geldt voor de veel minder vaak voorkomende delicten 'brandstichting', 'inbraak/insluiting', 'diefstal uit een telefooncel/-automaat' en 'iemand bedreigen om geld te krijgen'. De jeugdcriminaliteit zoals gemeten met deze self-report vragenlijst lijkt zich te stabiliseren. Opmerkelijk is dat het jaar 1996 een piek vertoont temidden van een vrij stabiele reeks. Zowel de metingen in voorgaande jaren als die van 1998 geven lagere percentages te zien. Dit patroon is ook terug te vinden in de totaalscore van 'oorspronkelijke delicten' (berekend op grond van tien items die in alle metingen op identieke wijze zijn voorgelegd); zie tabel 4.

Een deel van de gegevens uit tabel 4 is in figuur 7 grafisch in beeld gebracht. De stabilisering van het percentage delictplegers en de 'piek' van 1996 zijn hierin duidelijk zichtbaar.

Figuur 7: Ontwikkeling van enkele veel voorkomende delicten, in %

Frequentie van delictpleging

De frequentie waarmee enkele veel voorkomende feiten gedurende de referentieperiode zijn gepleegd, is weergegeven in tabel 5. 'Zwartrijden in het openbaar vervoer' en 'iemand lastig vallen' spannen hierbij de kroon. Van de plegers van beide feiten bekende ruim 40% dit vier keer of vaker te hebben gedaan gedurende de referentieperiode. Het delict 'zwartrijden kent daarnaast ook een relatief hoog percentage jongeren dat zich gedurende de referentieperiode slechts eenmaal aan dit feit schuldig gemaakt heeft. Ook

bij 'vernieling' en 'diefstal op school' houdt het aantal veelplegers (vier keer of meer in de referentieperiode) het aantal incidentele overtreders (één keer over de schreef) in evenwicht. Zie verder tabel 5.

Tabel 5: Aantal delictplegers van enkele veel voorkomende feiten, uitgesplitst in frequentie categorieën, in % (gegevens 1998)*

delict	1x	2x	3x	≥4x	gemiddelde frequentie*
zwartrijden	30,6	18,0	8,5	42,9	4,3
winkeldiefstal	14,8	28,9	24,0	32,3	4,1
diefstal op school	29,7	32,3	5,4	32,6	3,2
vernieling	34,0	29,9	4,1	32,0	3,6
graffiti	25,1	25,0	17,5	32,4	3,8
iemand lastig vallen	18,0	28,8	9,0	44,2	3,9

* De gemiddelden zijn berekend over alleen die jongeren die het desbetreffende feit tenminste eenmaal hebben gepleegd. Aan scores van 10 of hoger is de waarde 10 toegekend om een vertekende invloed van extreme scores te voorkomen.

Betrapt worden en politiecontacten

In veel gevallen worden jongeren niet betrappt bij het plegen van delicten.

Aan de geïnterviewden is gevraagd aan te geven of zij bij een van de gelegenheden dat zij een delict in het afgelopen jaar pleegden, weleens zijn betrappt, bijvoorbeeld door ouders, winkelpersoneel, leraren, conducteurs, voorbijgangers of de politie. De resultaten ten aanzien van enkele veel voorkomende feiten zijn in tabel 6 te vinden. De percentages lopen nogal uiteen voor de verschillende delicten. Het hoogste aantal betrapt kent het delict 'vernieling', direct gevolgd door 'iemand lastig vallen'. Circa 40 à 50% van de daders is bij het plegen van die feiten gedurende de 'afgelopen twaalf maanden' weleens betrappt. 'Zwartrijden in het openbaar vervoer' kent het minste aantal betrapt; minder dan 15% van de zwartrijders is betrappt.

Tabel 6: Aantal betrapte jongeren, uitgedrukt in percentages van het aantal plegers van het desbetreffende delict, voor enkele veel voorkomende feiten (gegevens 1998)

delict	% betrapt
zwartrijden	14,3
winkeldiefstal	24,6
diefstal op school	16,8
vernieling	50,3
graffiti	21,9
iemand lastig vallen	42,0

Betrapt worden op het plegen van delicten betekent niet automatisch dat de dader vervolgens met de politie in contact komt (met uitzondering dan natuurlijk van die gevallen waarin de daders door de politie zelf betrappt worden). In tabel 7 is te zien hoe groot het aantal jongeren is dat uiteindelijk met de politie in aanraking is gekomen naar aanleiding van het plegen van een delict. Duidelijk wordt dat dat aantal veel lager ligt dan het aantal betrapt. 'Vernieling' komt het meest ter kennis van de politie. 'Zwartrijden in het openbaar vervoer' scoort het laagste.

Tabel 7: Aantal jongeren waarvan de politie 'achter een feit gekomen is', in percentages van het aantal plegers van het desbetreffende delict, voor enkele veel voorkomende feiten (gegevens 1998)

zwartrijden	2,4
winkeldiefstal	17,9
diefstal op school	6,0

vernietiging	35,6
graffiti	15,9
iemand lastig vallen	15,3

3.2 Self-report delinquentie in relatie tot enkele sociaal-demografische gegevens

In deze paragraaf wordt bekeken in hoeverre de self-report delinquentiegegevens samenhangen met enkele demografische gegevens, te weten: sekse, leeftijd, opleiding en urbanisatiegraad.

Sekse en criminaliteit

Over het algemeen plegen jongens meer criminaliteit dan meisjes. Ook uit deze cijfers komt dat wederom naar voren (zie tabel 8). Het meest duidelijk is het sekseverschil zichtbaar bij vernietiging. In de cijfers over 1998 is het aantal mannelijke vernietigers ruim viermaal zo hoog als het aantal vrouwelijke. Aan de andere kant zijn er in dezelfde periode ongeveer evenveel meisjes als jongens die zonder te betalen van het openbaar vervoer gebruik maken.

Bezien over de jaren blijkt het volgende. Zwartrijden is een feit waar beide seksen zich al vanaf het begin van deze metingen in ongeveer gelijke mate aan schuldig maken. Bij graffiti ligt de geslachtsverhouding weliswaar anders maar is over de jaren stabiel. Het enigszins afwijkende jaar 1996 buiten beschouwing latend, plegen jongens dit feit een kleine anderhalf keer zo vaak als meisjes. De andere veel voorkomende feiten uit tabel 8 volgen een wat grilliger patroon.

Tabel 8: Aantal delictplegers voor enkele veel voorkomende feiten naar sekse, in %

	1988		1990		1992		1994		1996		1998	
	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v	m	v
zwartrijden	15,1	13,8	17,1	16,8	19,6	18,3	16,3	15,0	18,1	15,3	16,0	16,3
winkeldiefstal	5,9	5,0	8,1	6,6	8,1	5,0	8,5	5,4	11,1	8,7	9,7	5,1
diefstal school	-	-	9,9	3,0	12,7	4,0	8,7	5,7	14,2	6,0	10,1	4,4
vernietiging	13,1	4,7	13,8	5,9	17,5	3,2	13,4	4,7	21,2	7,6	16,8	4,1
graffiti	12,0	8,6	10,0	7,6	10,1	7,1	10,8	9,3	10,7	11,5	13,5	8,4
iem. lastig vallen	14,0	5,8	17,4	6,4	18,7	4,5	19,2	8,8	18,6	10,3	12,3	7,3
'oorspronkelijke' feiten	39,8	29,4	45,5	30,5	47,7	28,2	45,6	29,6	46,8	33,1	44,2	30,0

Leeftijd en criminaliteit

In tabel 9 is aangegeven hoe delictpleging is verdeeld over de verschillende leeftijden, gezien over de jaren. Een bekend gegeven in de criminologie is dat de meeste vormen van crimineel gedrag vanaf het begin van de pubertijd een stijgende lijn vertoont om rond het twintigste levensjaar een piek te bereiken. In deze gegevens is een dergelijk patroon eveneens te zien. De percentages 12- en 13-jarigen die weleens een delict plegen schommelen rond de 25 à 30%, terwijl die percentages bij de 16- en 17-jarigen rond de 45% schommelen en soms zelfs 50% gescoord wordt. Over de verschillende meetmomenten gezien vertoont dat beeld in grote lijnen weinig verandering, zoals in de tabel zichtbaar is. Een uitzondering vormen de 12- en 13-jarigen in de meest recente meting. Door deze leeftijdscategorieën werden in 1998 minder delicten gerapporteerd dan in de voorgaande jaren.

Tabel 9: Ontwikkeling in delictpleging* per leeftijd, in %

leeftijd	1988	1990	1992	1994	1996	1998
12	23,5	27,3	27,0	32,3	30,1	20,2
13	27,6	32,0	27,0	32,5	27,1	23,1
14	33,4	33,4	39,1	39,8	40,6	40,1
15	36,7	43,8	37,9	39,1	43,3	45,9
16	40,3	44,7	48,7	41,6	51,1	46,7
17	41,7	45,0	48,1	42,4	46,9	46,8

* Voor deze tabel is de score gebruikt, die is gebaseerd op de tien items die in alle metingen op identieke wijze zijn voorgelegd, de zogenaamde 'oorspronkelijke feiten'.

Al een aantal jaren zijn er in de praktijk geluiden te beluisteren dat jongeren op steeds jeugdiger leeftijd delicten zouden plegen¹³. De gegevens uit tabel 9 bieden geen steun aan die geluiden. Nog meer informatie over dit onderwerp geeft tabel 10. Die tabel is gebaseerd op de vraag naar de leeftijd van de geïnterviewde op het moment dat hij/zij een feit voor het eerst pleegde. Daaruit blijkt meer dan duidelijk dat er geen sprake is van een verlaging van de leeftijd waarop jeugdigen aanvangen met het plegen van strafbare feiten. Althans deze gegevens bieden daarvoor geen enkele grond. De gemiddelde leeftijden waarop delicten voor het eerst gepleegd worden, vertonen over de jaren heen een tamelijk homogeen beeld: de gemiddelde leeftijd waarop een jongere winkeldiefstal pleegde is in 1988 11,5 jaar en tien jaar later is dat 11,3 jaar. Voor zwartrijden liggen die getallen op 13,4 en 13,2 jaar, voor graffiti op 13,1 en 13,0 jaar. Zie verder tabel 10.

¹³ Zie bijvoorbeeld ook het rapport van de Commissie Jeugdcriminaliteit (1994), beter bekend als de Commissie Van Montfrans.

Tabel 10: Ontwikkeling in de gemiddelde leeftijd waarop een delict voor het eerst gepleegd is, voor enkele veel voorkomende feiten, in leeftijdsjaren

delict	1988	1990	1992	1994	1996	1998
zwartrijden	13,4	13,2	13,3	13,1	13,1	13,2
winkeldiefstal	11,5	11,0	11,3	11,0	11,6	11,3
diefstal op school	-	11,6	11,9	11,9	12,4	12,2
fietsendiefstal	14,3	14,3	14,3	14,1	14,1	14,0
vernieling	12,3	12,3	12,3	12,1	12,7	12,8
graffiti	13,1	12,5	12,4	12,5	12,5	13,0
brandstichting	10,7	10,2	10,1	10,0	11,0	11,1
iemand lastig vallen	12,3	12,7	12,1	12,0	12,8	13,1
iemand in elkaar slaan	13,5	13,2	12,6	12,3	12,9	13,1

Opleiding en criminaliteit

Door de jaren heen geeft het verband tussen criminaliteit en opleiding, dat wil zeggen de opleiding die de geïnterviewde jongeren volgen, nogal wisselende uitkomsten. Soms springen bepaalde opleidingen er duidelijk uit, dan weer maakt het weinig uit. De vorige meting wees nog uit dat er geen verband tussen opleiding en delinquentie is (zie Van der Laan e.a., 1998). De recente gegevens wijzen juist weer uit dat er grote verschillen zijn. Bij vrijwel alle delicten, met uitzondering van 'zwartrijden' in het openbaar vervoer laten de leerlingen van de MAVO, LTS, LEAO en LHNO veel hogere scores zien dan de overigen. Bij het uitzonderingsgeval 'zwartrijden' scoren juist de vwo-ers het hoogste. Verder moet erop gewezen worden dat het aantal jongeren dat geen opleiding volgt een zeer kleine groep vormt; het gaat om slechts veertien jongeren. Ook moet bedacht worden dat deze gegevens voor een gedeelte de reflectie van leeftijd zijn. De categorieën basisschool en brugklassers bestaan per definitie voor 99% uit jongeren van twaalf, hoogstens dertien jaar oud.

Tabel 11: Delinquentie en opleiding, voor enkele veel voorkomende feiten; in % (gegevens 1998)

delict	vwo	havo	mbo	mavo	lts,leao lhno	brug- klas	basis- school
zwartrijden**	22,4	18,5	20,6	21,7	12,3	5,3	5,3
winkeldiefstal**	7,6	8,0	6,7	11,6	7,7	4,3	0,0
diefstal op school*	4,2	4,3	5,7	10,2	11,2	5,3	4,3
vernieling**	7,6	3,6	7,6	17,7	15,5	7,8	5,1
graffiti**	5,4	7,3	8,7	18,1	16,7	7,2	3,6
iemand lastig vallen**	2,4	8,1	7,8	11,9	14,9	8,9	3,5
'oorspronk.' feiten**	34,7	35,8	38,7	47,2	46,2	22,4	17,9

* $p \leq 0,05$

** $p \leq 0,01$

Urbanisatiegraad en criminaliteit

Het ligt voor de hand te denken dat het plegen van criminaliteit op een of andere manier samenhangt met verstedelijking. In de voorgaande edities van dit project is al vaker gebleken dat een dergelijk verband soms maar zeer ten dele aanwezig is, als het al gevonden werd. Uit de gegevens van 1998 (zie tabel 12) blijkt dat er geen verschil is in criminaliteit tussen jongeren van het platteland, hun leeftijdgenoten in de grote steden of de jongeren in alle tussenliggende vormen van verstedelijking. Het enige delict waar wel een duidelijk verschil is, is zwartrijden in het openbaar vervoer. Dit feit laat aanmerkelijk hogere percentages zien in de grote steden.

Tabel 12: Delinquentie en urbanisatiegraad, voor enkele veel voorkomende feiten; in % (gegevens 1998)

delict	platteland	weinig stedelijk	matig stedelijk	sterk stedelijk	grote steden
zwartrijden**	15,2	11,5	13,1	13,9	34,3
winkeldiefstal	6,6	7,2	7,9	8,5	6,8
diefstal op school	6,3	8,1	7,0	7,1	7,6
vernieling	11,4	9,1	7,9	12,2	13,7
graffiti	12,0	9,6	12,3	11,2	9,9
iemand lastig vallen	14,0	7,1	9,9	8,0	11,2
'oorspronkelijke' feiten	37,3	31,4	36,1	39,8	45,2

* $p \leq 0,05$

** $p \leq 0,01$

3.3 Self-report delinquentie in relatie tot problematisch gedrag

In deze paragraaf wordt bekeken in hoeverre de zelfgerapporteerde criminaliteitscijfers een samenhang vertonen met gedrag dat vaak wordt getypeerd als 'problematisch': spijbelen, alcoholgebruik en drugsgebruik.

Spijbelen en criminaliteit

Van de geïnterviewde jongeren tijdens de meest recente meting blijkt een kleine 15% weleens te spijbelen. Door de jaren heen is spijbelen altijd al een gedraging geweest die sterk samenhangt met delictpleging. De meest recente cijfers tonen dit opnieuw aan. Opmerkelijk is dat in de recente cijfers over 'vernieling' en 'iemand lastig vallen' de verhouding tussen spijbelaars en niet-spijbelaars weer terug is bij de vroegere waarden en het jaar 1996 echt een sterke uitschieter blijkt te zijn.

**Tabel 13: Spijbelen en delinquentie, voor enkele veel voorkomende feiten*;
in %**

	1988		1990		1992		1994		1996		1998	
	spijb.	niet	spijb.	niet	spijb.	niet	spijb.	niet	spijb.	niet	spijb.	niet
zwartrijden	29,4	12,7	32,4	14,2	42,3	13,7	39,0	9,4	33,3	11,5	37,1	9,6
winkeldiefstal	17,9	3,5	21,1	6,7	14,9	5,6	17,8	4,4	25,2	7,6	16,8	4,5
diefstal school	-	-	10,9	5,6	17,8	8,9	17,5	5,9	22,2	9,4	10,2	5,9
vernieling	18,3	7,3	18,1	9,2	16,1	9,0	13,6	7,0	38,2	10,8	18,4	8,1
graffiti	18,7	8,5	16,3	8,4	18,8	7,4	19,9	7,1	23,0	7,4	21,7	7,7
iem. lastig vallen	15,1	9,2	15,4	10,6	20,6	10,8	23,0	11,7	33,3	11,7	18,5	7,0
oorspronk. feiten	54,7	31,2	63,8	34,2	65,4	32,5	61,6	31,2	66,7	33,5	60,8	29,0

* Vrijwel alle verbanden zijn statistisch significant, de meeste op 1% niveau.

Alcohol- en drugsgebruik en criminaliteit

Jongeren die nooit alcohol drinken, zij die minder dan eens per week een drankje drinken en zij die meer dan eens per week alcohol drinken, zijn ongeveer gelijk in de steekproef vertegenwoordigd. Uit de cijfers in tabel 14 blijkt onmiskenbaar dat delictpleging meer voorkomt onder de frequente drinkers dan onder de overige categorieën, maar ook dat onder degenen die minder dan eens per week een glaasje drinken delictpleging weer meer voorkomt dan onder degenen die nooit drinken. Deze verbanden worden eveneens aangetroffen wanneer gecontroleerd

wordt voor sekse en leeftijd (verdeeld in twee categorieën, 12-14 en 15-17). Precies hetzelfde verband werd ook al aangetroffen in de eerdere edities van dit project.

Tabel 14: Delinquentie en alcoholgebruik, voor enkele veel voorkomende feiten, in % (gegevens 1998)

delict	alcoholgebruik		
	nooit	< 1x p.week	≥ 1x p.week
zwartrijden**	7,8	13,7	26,0
winkeldiefstal**	1,5	7,1	13,4
diefstal op school**	3,7	5,4	11,6
vernieling**	3,6	9,1	17,6
graffiti**	3,7	8,4	19,7
iemand lastig vallen**	4,3	7,5	16,1
oorspronkelijke feiten**	16,5	36,3	56,3

* $p < 0,05$

** $p \leq 0,01$

Van de geïnterviewden bekende 8,4% weleens soft drugs te hebben gebruikt. Deze softdrugsgebruikers blijken significant meer criminaliteit te plegen dan de jongeren die geen soft drugs gebruiken (zie tabel 15). Deze verbanden blijven in tact wanneer gecontroleerd wordt voor sekse en leeftijd (verdeeld in twee categorieën, 12-14 en 15-17). Ook dit verband is niet voor het eerst aangetoond. Uit de eerdere metingen kwam dit ook al naar voren.

Tabel 15: Delinquentie en het gebruik van soft drugs, voor enkele veel voorkomende feiten, in % (gegevens 1998)

delict	gebruiker	niet-gebruiker
zwartrijden**	40,9	13,9
winkeldiefstal**	31,9	5,2
diefstal op school**	21,1	6,0
vernieling**	39,1	8,0
graffiti**	36,0	8,7
iemand lastig vallen**	23,1	8,7
'oorspronkelijke' feiten**	72,8	34,1

* $p \leq 0,05$

** $p < 0,01$

Het zal de lezer waarschijnlijk niet verbazen dat de verschillende gedragingen die als 'problematisch' zijn te kenschetsen, onderling een samenhang vertonen. Anders gezegd, het zijn voor een deel dezelfde jongeren die vaker dan een keer per week alcohol drinken, weleens een stickie roken (als dat nog zo heet) en van school spijbelen. Van de spijbelaars drinkt 60%, van de niet-spijelaars maar een kwart. Van de spijbelaars rookt een kwart weleens soft drugs, van de niet-spijelaars 4%. De groep soft drugsgebruikers bestaat voor driekwart uit frequente drinkers; van de groep die geen drugs gebruikt is nog niet een derde een frequente drinker. Al deze verbanden zijn statistisch significant ($p \leq 0,01$).

Al met al blijkt er een duidelijke samenhang te bestaan tussen het vertonen van probleemgedrag en delictpleging.

3.4 Vergelijking met ander self-report onderzoek

In ons land wordt nog meer onderzoek op dit terrein uitgevoerd: 1) het Nationaal Scholieren Onderzoek, dat is een samenwerkingsproject van het NIBUD¹⁴ en het Sociaal cultureel planbureau (SCP), en 2) het Leefstijlonderzoek van het CBS. In beide onderzoeken wordt materiaal met behulp van onder meer de self-reportmethode verzameld.¹⁵ Over het scholierenonderzoek is recentelijk een publicatie uitgebracht (Wittebrood, 2000). De resultaten hiervan komen zeer sterk overeen met de resultaten van het onderhavige onderzoek. Blijkens het scholierenonderzoek treden er in de loop

der jaren wat kleine schommelingen op in het aantal jongeren dat zich aan bepaalde delicten schuldig maakt, maar van significante stijgingen of dalingen is geen sprake (Wittebrood, 2000).

3.5 Samenvatting en conclusies

Over het geheel genomen lijkt de jeugdcriminaliteit — althans zoals deze is vastgesteld met de self-report methode — zich te stabiliseren. In de referentieperiode heeft 37% van de jongeren, ruim een derde van de steekproef, zich tenminste een keer schuldig gemaakt aan een of meer strafbare feiten, zoals gemeten met behulp van de WODC-self-reportvragenlijst¹⁶. Een dergelijk percentage wordt al jaren aangetroffen.

Het meest gepleegde delict is zwartrijden in het openbaar vervoer. Dat is in 1998 door 16% van de jongeren weleens gedaan. Ook hier geldt dat een percentage in deze orde van grootte al jaren wordt gemeten. Relatief veel voorkomende delicten zijn verder nog graffiti, vernieling en iemand lastig vallen. De cijfers van de vorige meting, in 1996, vertonen een piek. Deze is vooral waarneembaar bij de feiten vernieling, winkeldiefstal en diefstal op school. Of de piek het gevolg is van een artefact, of de reflectie van een toename in de werkelijkheid valt moeilijk te zeggen.

In veel gevallen worden jongeren niet betrappt bij het plegen van delicten.

Bij betrapting moet gedacht worden aan betrapting door ouders, winkelpersoneel, leraren, conducteurs, voorbijgangers of de politie. Een derde tot de helft van de daders van vernieling, brandstichting, iemand lastig vallen, iemand in elkaar slaan en 'iemand met een wapen verwonden zijn weleens betrappt in 'de afgelopen twaalf maanden'. Hierbij moet wel aangetekend worden dat de laatste drie genoemde feiten maar weinig voorkomen. Uiteindelijk komt maar weer een deel van de betrapte daders met de politie in aanraking. Het meeste gebeurt dat bij 'iemand in elkaar slaan', vernieling en brandstichting, het minst bij zwartrijden. De meest recente cijfers dienaangaande wijken niet af van de cijfers van eerdere metingen.

Voor het verband tussen zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit en een aantal achtergrondkenmerken en probleemgedrag geldt hetzelfde. Het is al jaren zo dat jongens meer criminaliteit plegen dan meisjes, hoewel de mate waarin beide seksen zich schuldig maken aan onderscheiden strafbare feiten door

¹⁴ NIBUD staat voor Nationaal instituut voor budgetvoorlichting.

¹⁵ Een vergelijking met de cijfers van het leefstijlonderzoek van het CBS is om diverse redenen wat ingewikkelder en blijft in dit bestek buiten beschouwing.

¹⁶ Zie de score op de totaalscore van 'oorspronkelijke' feiten in tabel 4.

de jaren heen nogal blijkt te kunnen fluctueren. Zwartrijden is het enige delict waar geen sekseverschillen waarneembaar zijn. Ook is het al jaren zo dat oudere jongeren meer criminaliteit plegen dan jongere jongeren. Een verlaging van de leeftijd waarop jongeren aanvangen met het plegen van delicten — een in de praktijk vaak te beluisteren opvatting — is in de gegevens absoluut niet terug te vinden.

Met uitzondering van 'zwartrijden' in het openbaar vervoer laten de leerlingen van de MAVO, LTS, LEAO en LHNO bij alle delicten veel hogere scores zien dan de overigen. Bij het uitzonderingsgeval 'zwartrijden' scoren juist de vwo-ers het hoogste.

Uit de gegevens van 1998 (zie tabel 12) blijkt dat er geen verschil is in criminaliteit tussen jongeren van het platteland, hun leeftijdgenoten in de grote steden of de jongeren in alle tussenliggende vormen van verstedelijking. Het enige delict waar wel een duidelijk verschil is, is zwartrijden in het openbaar vervoer. De grote steden scoren hier veel hoger. Ongetwijfeld is dat het gevolg van het grootschaliger openbaar vervoersnet in de grote steden en de aldaar aanwezige trams en metro waarin geen zogenaamd 'gesloten instapregime' geldt zoals in de bus (uitsluitend langs de chauffeur naar binnen).

Het vertonen van gedrag dat als min of meer problematisch is te beschouwen, vertoont een duidelijke relatie met het plegen van criminaliteit. Spijbelars plegen meer delicten dan niet-spijbelars, onder meer frequente drinkers worden meer delictplegers aangetroffen dan onder de niet-drinkende of slechts af en toe drinkende geïnterviewden.

Over het geheel genomen leveren de meest recente self-reportcijfers een beeld van de jeugdcriminaliteit op dat goed aansluit bij de eerdere edities van het project. De stijging die uit de gegevens van 1996 naar voren kwam, heeft zich niet doorgezet. De self-reportcriminaliteit laat een stabilisering zien.

Summary

Trends in juvenile delinquency, from 1980 to 1999

Bi-yearly the WODC reports on a study which concerns developments in the nature and number of offences committed by juveniles. The study is based on two sources: police records and self-report data, collected from a national random sample of juveniles.

In recent years, police records show slightly increasing crime rates at least when disregarding the relatively extreme scores of the year 1996. After adjusting for the number of juveniles by looking at the data per 100,000 juveniles, recorded juvenile crime seems to be stabilizing on a level that is somewhat higher than a few years ago.

Traditionally the bulk of recorded offences is property crime. This still holds. However, recently the (small) category of violent offences shows a dramatic increase. It is not clear if this can be explained by a rise in juvenile violence in reality, or by a rise in police attention for violent offences due to several serious headline making incidents. Probably both explanations touch upon the truth.

During the past decade, the self-report data show a quite stable pattern of results. In the reference periode of one year, about 35% of the juveniles committed one or more of the offences which figure on a list of self-report delinquency items. This percentage has been almost the same for at least a decade. Besides, the offending frequencies of the various items have hardly changed throughout the years. As always, using public transport without paying is the most frequent occurring fact. Other frequently reported offences are graffiti and vandalism.

Literatuur

Bruinsma, G.J.N.

De test-hertest betrouwbaarheid van de self-reportmethode
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 33, nr. 3, 1991, pp. 245-255

Bruinsma, G.J.N.

De test-hertest betrouwbaarheid van het meten van jeugdcriminaliteit
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 36, nr. 3, 1994, pp. 218-235

Bruinsma, G.J.N.

Repliek: de onbetrouwbaarheid van de self-report methode
Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, nr. 1, 1995, pp. 77-80

Commissie Jeugdcriminaliteit (Commissie Van Montfrans)

Met de neus op de feiten. Aanpak jeugdcriminaliteit

Den Haag: ministerie van Justitie, 1994

Elliott, D.S., D. Huizinga

Improving Self-Reported Measures of Delinquency. In: M.W. Klein (ed.), *Cross-National Research in Self-Reported Crime and Delinquency*

Dordrecht/Boston/London: 1989, pp. 155-186

Hessing, D.J., H. Elffers

De validiteit van de self-report methode in onderzoek naar regelovertredend gedrag

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, nr. 1, 1995, pp. 55-70

Heijden, P.G.M., K. Sijtsma, H. 't Hart

Self-report delinquentie-schalen zijn nog steeds betrouwbaar. Een reactie op de studies van Bruinsma

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, nr. 1, 1995a, pp. 71-77

Heijden, P.G.M., K. Sijtsma, H. 't Hart

Dupliek: over betrouwbaarheid, stabiliteit en artefacten

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, nr. 1, 1995b, pp. 80-82

Junger-Tas, J., M. Kruissink

Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit

's-Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1987

(WODC, O&B-reeks nr. 79)

Junger-Tas, J., M. Kruissink

Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit: periode 1980-1988

Arnhem: Gouda Quint BV, 1990

Onderzoek en beleid, nr. 100

Junger-Tas, J., M. Kruissink, P.H. van der Laan

Ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit en de justitiële jeugdbescherming: periode 1980-1990

Arnhem: Gouda Quint BV, 1992

Onderzoek en beleid, nr. 119

Junger-Tas, J., P.H. van der Laan

Jeugdcriminaliteit 1980-1992

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1995 (niet-genummerde notitie)

Laan, P.H. van der; E.C. Spaans, A.A.M. Essers, J.J.A. Essers

Jeugdcriminaliteit en jeugdbescherming. Ontwikkelingen in de periode 1980-1994

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1997 (niet-genummerde notitie)

Laan, P.H. van der; A.A.M. Essers; G.L.A.M. Huijbregts, E.C. Spaans

Ontwikkeling jeugdcriminaliteit: periode 1980-1996; een tussentijds verslag

Den Haag, Ministerie van Justitie, WODC, 1998

Onderzoeksnotities, nr. 1998/5

Nijboer, J.

Het meten van delinquentie door middel van *self-report*

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 37, nr. 3, 1995, pp. 273-280

Swanborn, P.G.

Argumenten en misverstanden rondom de kwaliteit van self-report data.

Tijdschrift voor Criminologie, jrg. 38, nr. 3, 1996, pp. 284-289

Wittebrood, K.

Probleemgedrag onder jongeren. In: K. Wittebrood, S. Keuzekamp (red.), *Raportage Jeugd 2000*

Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2000

Bijlage 1 Begeleidingscommissie

Voorzitter

dr. K. Wittebrood

Sociaal Cultureel Planbureau (SCP)

Leden

drs. A.W.M. Eijken

Directie Preventie Jeugd en Sanctiebeleid
(DPJ&S), ministerie van Justitie

drs. C. Jol

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)

dr. P.H. van der Laan

Nederlands Studiecentrum voor Criminaliteit en
Rechtshandhaving (NSCR)

dr. M. Bol

Wetenschappelijk Onderzoek en
Documentatiecentrum (WODC), ministerie van
Justitie

Bijlage 2 Tabellen

Tabel 1: Gehoorde minderjarige verdachten naar geslacht (alle misdrijven)

	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
jongens	38.165	44.046	41.487	40.417	37.479	35.811	35.332	33.886	35.038	36.240	32.643	33.962	35.803	44.155	40.768	40.450	41.341
meisjes	4.071	4.877	5.414	5.286	5.202	4.627	4.057	4.435	4.674	5.126	4.470	4.692	5.575	6.807	6.495	5.922	6.619
totaal	42.236	48.923	46.901	45.703	42.681	40.438	39.389	38.321	39.712	41.366	37.113	38.654	41.378	50.962	47.263	46.372	47.960

Tabel 2: Aantal strafrechtelijk minderjarigen (12-17 jaar) in Nederland x 1000; per 1 januari

	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
jongens	761	762	747	712	688	653	621	594	575	565	562	562	560	559	562	566	573
meisjes	725	726	713	682	658	625	594	568	549	539	536	537	535	534	537	541	546
totaal	1.486	1.488	1.460	1.394	1.346	1.278	1.215	1.162	1.124	1.104	1.098	1.099	1.095	1.093	1.099	1.107	1.119

Tabel 3: Gehoorde minderjarige verdachten naar geslacht per 100.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar (alle misdrijven)

	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
jongens	5.017	5.780	5.555	5.675	5.448	5.485	5.686	5.704	6.092	6.411	5.808	6.040	6.395	7.902	7.248	7.149	7.219
meisjes	561	671	759	775	790	740	683	781	852	951	834	874	1.042	1.275	1.210	1.095	1.212
totaal	2.842	3.287	3.212	3.279	2.847	3.165	3.241	3.298	3.533	3.746	3.380	3.517	3.779	4.665	4.299	4.190	4.287

Tabel 4: Gehoorde minderjarige verdachten naar type misdrijf, in % (misdrijven Wetboek van Strafrecht, excl. overige misdrijven)

	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0	100,0	100,0
vernieling	14,3	13,4	12,8	14,8	15	15,5	15,7	13,6	12,8	12,2	11,5	12,4	12,6	14,3	17,3	17,8	17,2
orde en gezag	7,5	7,4	7,4	7,4	8,3	8	8,2	8,6	8,5	9,2	10,2	10,6	10,4	12,2	7,3	5,9	7,1
vermogensmisdrijven	71,4	72,5	73,5	70,1	69	68,2	67,2	68,3	68,2	66,6	65,4	62,7	60,6	57,3	57,0	57,8	54,2
geweld tegen personen	5,7	5,7	5,4	6,6	7	7,3	7,9	8,6	9,7	10,9	11,7	13,1	14,9	14,9	16,6	16,9	19,5
seksuele misdrijven	1,1	1	0,9	1,1	0,8	1	1	0,8	0,8	1	1,2	1,2	1,5	1,3	1,8	1,5	2,0
totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0	100,0	100,0

Tabel 5: Gehoorde minderjarige verdachten naar misdrijf en geslacht per 100.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar (misdrijven Wetboek van Strafrecht, excl. overige misdrijven)

jongens	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernieling	734	795	750	888	864	889	918	818	839	827	696	782	838	1.172	1.296	1.335	1.296
openb. orde en gezag	382	434	422	439	473	454	471	502	528	605	593	645	678	953	527	414	502
vermogensmisdrijven	3.315	3.916	3.849	3.699	3.482	3.468	3.552	3.632	3.837	3.953	3.552	3.526	3.588	4.201	3.762	3.771	3.534
geweld tegen personen	282	327	309	380	384	398	438	492	582	691	670	777	919	1.137	1.136	1.146	1.301
seksuele misdrijven	57	58	55	66	46	57	60	51	50	68	71	78	99	111	138	116	155
totaal	4.769	5.529	5.385	5.472	5.248	5.267	5.440	5.494	5.835	6.144	5.582	5.809	6.121	7.574	6.859	6.781	6.788

meisjes	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernieling	25	31	30	29	37	36	36	33	10	36	38	39	57	88	87	57	63
openb. orde en gezag	15	22	27	22	24	24	28	34	34	45	60	61	64	117	54	47	63
vermogensmisdrijven	489	577	666	678	679	628	560	648	707	769	639	659	743	853	823	774	788
geweld tegen personen	19	28	22	34	35	37	45	48	61	80	76	92	141	173	197	181	252
seksuele misdrijven	0	0	1	0	2	3	1	2	2	2	2	3	6	5	4	4	2
totaal	549	658	748	764	777	728	670	763	813	933	816	854	1.010	1.237	1.165	1.063	1.168

totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernieling	388	422	399	468	459	472	487	434	434	441	375	419	456	642	705	711	694
openb. orde en gezag	203	233	229	235	253	244	254	273	286	332	333	360	378	545	296	235	288
vermogensmisdrijven	1.936	2.286	2.294	2.222	2.111	2.079	2.090	2.173	2.309	2.399	2.130	2.126	2.197	2.565	2.326	2.306	2.194
geweld tegen personen	154	181	169	210	213	222	246	275	327	393	380	443	539	666	678	674	789
seksuele misdrijven	29	30	29	34	25	31	31	27	26	36	38	41	53	59	73	61	80
totaal	2.710	3.152	3.120	3.169	3.062	3.047	3.109	3.182	3.383	3.600	3.255	3.389	3.623	4.478	4.079	3.987	4.045

Tabel 6: Gehoorde minderjarige verdachten naar misdrijf en geslacht; absolute aantallen (misdrijven Wetboek van Strafrecht, excl. overige misdrijven)

jongens	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernietiging	5.581	6.055	5.604	6.325	5.941	5.803	5.706	4.857	4.824	4.674	3.911	4.399	4.692	6.547	7.287	7.555	7.422
openb. orde en gezag	2.908	3.307	3.155	3.129	3.251	2.967	2.928	2.980	3.036	3.419	3.335	3.628	3.796	5.326	2.966	2.341	2.876
vermogensmisdrijven	25.216	29.837	28.745	26.345	23.955	22.641	22.070	21.574	22.071	22.344	19.962	19.827	20.087	23.476	21.157	21.333	20.237
geweld tegen personen	2.146	2.489	2.310	2.703	2.642	2.599	2.724	2.924	3.346	3.907	3.766	4.372	5.146	6.351	6.392	6.483	7.453
seksuele misdrijven	433	445	410	467	317	372	372	302	286	385	400	441	553	621	778	655	886
totaal	36.284	42.133	40.224	38.969	36.106	34.382	33.800	32.637	33.563	34.729	31.374	32.667	34.274	42.321	38.580	38.367	38.874

meisjes	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernietiging	182	225	217	197	241	223	213	185	53	194	202	209	303	470	468	311	346
openb. orde en gezag	110	158	195	153	158	149	164	192	184	242	322	328	342	626	290	256	342
vermogensmisdrijven	3.550	4.191	4.753	4.625	4.466	3.924	3.327	3.681	3.879	4.147	3.424	3.540	3.975	4.552	4.417	4.187	4.301
geweld tegen personen	140	205	159	230	232	234	268	270	333	433	410	494	752	926	1.057	977	1.374
seksuele misdrijven	3	2	10	1	14	19	6	9	10	11	13	14	31	29	23	21	12
totaal	3.985	4.781	5.334	5.206	5.111	4.549	3.978	4.337	4.459	5.027	4.371	4.585	5.403	6.603	6.255	5.752	6.375

totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
vernietiging	5.763	6.280	5.821	6.522	6.182	6.026	5.919	5.042	4.877	4.868	4.113	4.608	4.995	7.017	7.755	7.866	7.768
openb. orde en gezag	3.018	3.465	3.350	3.282	3.409	3.116	3.092	3.172	3.220	3.661	3.657	3.956	4.138	5.952	3.256	2.597	3.218
vermogensmisdrijven	28.766	34.028	33.498	30.970	28.421	26.565	25.397	25.255	25.950	26.491	23.386	23.367	24.062	28.028	25.574	25.520	24.538
geweld tegen personen	2.286	2.694	2.469	2.933	2.874	2.833	2.992	3.194	3.679	4.340	4.176	4.866	5.898	7.277	7.449	7.460	8.827
seksuele misdrijven	436	447	420	468	331	391	378	311	296	396	413	455	584	650	801	676	898
totaal	40.269	46.914	45.558	44.175	41.217	38.931	37.778	36.974	38.022	39.756	35.745	37.252	39.677	48.924	44.835	44.119	45.249

Tabel 7: Gehoorde minderjarige verdachten naar soort *vermogensmisdrijf* en geslacht per 100.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar

jongens	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	1.471	1.699	1.777	1.687	1.555	1.660	1.609	1.722	1.740	1.680	1.454	1.454	1.490	1.825	1.509	1.328	1.295
dfst braak+dfst ov.gekw	1.700	2.056	1.901	1.831	1.755	1.628	1.777	1.739	1.922	2.087	1.976	1.950	1.956	2.229	2.092	2.283	2.031
heling	103	118	125	124	105	98	91	93	87	77	41	39	45	43	56	62	70
verduist./bedrog/valsh.	40	43	45	58	67	82	74	78	88	109	80	82	97	104	105	97	138
totaal	3.315	3.916	3.849	3.699	3.482	3.468	3.552	3.632	3.837	3.953	3.552	3.526	3.588	4.201	3.762	3.771	3.534

meisjes	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	351	415	504	493	493	462	403	472	499	523	441	459	486	552	612	589	579
dfst braak+dfst ov.gekw	123	142	145	167	167	141	136	153	183	222	179	179	231	275	180	150	159
heling	7	10	9	9	6	10	8	7	8	6	3	2	5	4	7	5	7
verduist./bedrog/valsh.	9	9	9	10	12	15	14	17	17	18	16	19	22	21	24	31	43
totaal	489	577	666	678	679	628	560	648	707	769	639	659	743	853	823	774	788

totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	924	1.072	1.155	1.103	1.036	1.074	1.020	1.111	1.134	1.115	959	968	999	1.203	1.071	967	946
dfst braak+dfst ov.gekw	931	1.122	1.043	1.017	978	900	975	963	1.073	1.177	1.099	1.085	1.113	1.276	1.158	1.241	1.117
heling	56	65	68	68	57	55	51	51	48	42	22	21	25	24	32	34	39
verduist./bedrog/valsh.	25	26	27	34	40	49	45	48	53	65	49	51	60	64	65	64	92
totaal	1.936	2.286	2.294	2.222	2.111	2.079	2.090	2.173	2.309	2.399	2.130	2.126	2.197	2.565	2.326	2.306	2.194

Tabel 8: Gehoorde minderjarige verdachten naar soort *vermogensmisdrijf* en geslacht; absolute aantallen

jongens	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	11.192	12.945	13.273	12.013	10.700	10.840	9.998	10.227	10.009	9.496	8.170	8.179	8.343	10.200	8.488	7.516	7.416
dfst braak+dfst ov.gekw	12.935	15.668	14.203	13.038	12.072	10.626	11.045	10.330	11.058	11.795	11.109	10.965	10.950	12.458	11.766	12.919	11.633
heling	784	899	936	883	724	641	567	554	500	435	231	220	250	238	315	352	399
verduist./bedrog/valsheid	305	325	333	411	459	534	460	463	504	618	452	463	544	580	588	546	789
totaal	25.216	29.837	28.745	26.345	23.955	22.641	22.070	21.574	22.071	22.344	19.962	19.827	20.087	23.476	21.157	21.333	20.237

meisjes	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	2.545	3.018	3.593	3.362	3.246	2.888	2.392	2.679	2.739	2.819	2.364	2.466	2.599	2.947	3.285	3.184	3.162
dfst braak+dfst ov.gekw	891	1.032	1.032	1.138	1.098	877	805	865	1.006	1.199	961	961	1.234	1.472	968	813	868
heling	51	73	61	58	41	65	47	42	42	32	14	11	25	19	35	25	36
verduist./bedrog/valsheid	63	68	67	67	81	94	83	95	92	97	85	102	117	114	129	165	235
totaal	3.550	4.191	4.753	4.625	4.466	3.924	3.327	3.681	3.879	4.147	3.424	3.540	3.975	4.552	4.417	4.187	4.301

totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
eenvoudige diefstal	13.737	15.963	16.866	15.375	13.946	13.728	12.390	12.906	12.748	12.315	10.534	10.645	10.942	13.147	11.773	10.700	10.578
dfst braak+dfst ov.gekw	13.826	16.700	15.235	14.176	13.170	11.503	11.850	11.195	12.064	12.994	12.070	11.926	12.184	13.930	12.734	13.732	12.501
heling	835	972	997	941	765	706	614	596	542	467	245	231	275	257	350	377	435
verduist./bedrog/valsheid	368	393	400	478	540	628	543	558	596	715	537	565	661	694	717	711	1.024
totaal	28.766	34.028	33.498	30.970	28.421	26.565	25.397	25.255	25.950	26.491	23.386	23.367	24.062	28.028	25.574	25.520	24.538

Tabel 9: Gehoorde minderjarige verdachten naar soort geweldsmisdrijf en geslacht per 100.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar

jongens	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
mishandeling	179	189	189	208	211	211	217	238	272	324	300	367	414	555	677	658	704
diefstal met geweld	56	83	61	96	95	105	127	153	193	203	213	228	286	325	259	288	356
afpersing	11	14	15	16	19	19	26	31	33	59	40	42	56	57	31	31	35
misd. t. leven en persoon	36	40	44	60	60	63	68	70	82	103	110	134	155	194	169	169	206
totaal	282	327	309	380	384	398	438	492	580	689	664	772	911	1.130	1.136	1.146	1.301

meisjes	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
mishandeling	12	17	15	20	26	24	32	30	35	50	46	60	90	118	161	142	203
diefstal met geweld	4	7	5	7	4	6	5	8	9	14	15	13	22	22	13	18	24
afpersing	1	1	1	2	1	1	2	0	1	6	1	4	4	4	1	2	1
misd. t. leven en persoon	3	3	2	5	5	6	6	9	14	10	12	14	23	29	22	18	25
totaal	19	28	22	34	35	37	45	48	59	80	76	91	140	173	197	181	252

totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
mishandeling	98	105	104	116	120	120	126	137	156	190	176	217	256	342	425	406	459
diefstal met geweld	30	46	34	52	50	57	68	82	103	111	116	123	157	177	139	156	194
afpersing	6	7	8	9	10	10	14	16	18	33	21	23	31	31	16	17	19
misd. t. leven en persoon	19	24	24	34	32	35	38	40	49	57	63	76	90	113	97	95	118
totaal	154	181	169	210	213	222	246	275	326	392	377	439	534	663	678	674	789

Tabel 10: Gehoorde minderjarige verdachten naar soort *geweldsmisdrijf* en geslacht; absolute aantallen

	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
jongens																	
mishandeling	1.364	1.439	1.409	1.478	1.452	1.379	1.346	1.414	1.565	1.831	1.685	2.066	2.320	3.100	3.805	3.720	4.031
diefstal met geweld	423	631	456	683	652	688	792	907	1.108	1.148	1.195	1.282	1.602	1.814	1.458	1.632	2.037
afpersing	84	107	113	117	131	122	161	182	189	332	227	237	316	320	176	175	203
misd. t. leven en persoon	275	312	332	425	407	410	425	421	473	584	624	754	865	1082	953	956	1.182
totaal	2.146	2.489	2.310	2.703	2.642	2.599	2.724	2.924	3.335	3.895	3.731	4.339	5.103	6.316	6.392	6.483	7.453
meisjes																	
mishandeling	88	122	104	136	169	153	189	173	192	271	249	323	479	631	865	770	1.106
diefstal met geweld	30	54	34	46	27	39	29	46	48	74	83	70	119	116	69	99	130
afpersing	4	4	4	13	8	8	11	0	8	32	6	20	24	21	5	12	4
misd. t. leven en persoon	18	25	17	35	28	34	39	51	78	56	69	75	125	154	118	96	134
totaal	140	205	159	230	232	234	268	270	326	433	407	488	747	922	1.057	977	1.374
totaal	1980	1982	1984	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
mishandeling	1.452	1.561	1.513	1.614	1.621	1.532	1.535	1.587	1.757	2.102	1.934	2.389	2.799	3.731	4.670	4.490	5.137
diefstal met geweld	453	685	490	729	679	727	821	953	1.156	1.222	1.278	1.352	1.721	1.930	1.527	1.731	2.167
afpersing	88	111	117	130	139	130	172	182	197	364	233	257	340	341	181	187	207
misd. t. leven en persoon	293	337	349	460	435	444	464	472	551	640	693	829	990	1.236	1.071	1.052	1.316
totaal	2.286	2.694	2.469	2.933	2.874	2.833	2.992	3.194	3.661	4.328	4.138	4.827	5.850	7.238	7.449	7.460	8.827